Ազգ
Azg
armenian daily
30 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 2003 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 176 (2861)

Գրադարան

Նախորդ տարվա համեմատ Հայաստանում դեռեւս 38,9%-ով պակաս հացահատիկ է հավաքվել

ԵՐԵՎԱՆ, 29 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Հայաստանում ավարտին են մոտենում հացահատիկի բերքահավաքի աշխատանքները. սեպտեմբերի 26-ի դրությամբ 199 378 հա ցանքատարածությունից հնձվել է 92%-ը եւ հավաքվել է 289 645 տոննա բերք: Սա 111,6 հազ. տոննայով, կամ 38,9%-ով պակաս է նախորդ տարվա նույն օրվա ցուցանիշից: Ինչպես հայտնեցին ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության գյուղատնտեսության ճյուղերի զարգացման վարչությունում, հացահատիկի միջին բերքատվությունը կազմել է 15,5 ց/հա, ինչը 6,4 ցենտներով պակաս է նախորդ տարվա նույն օրվա ցուցանիշից: Այս տարի հացահատիկի առավելագույն բերքատվությունը (30 ց/հա) գրանցվել է Արարատի եւ Արմավիրի մարզերում, նվազագույնը՝ Կոտայքում (9 ց/հա):

Կոմունալ աղետի սպառնալիքի դեմ՝ միայն ջերմամեկուսացում

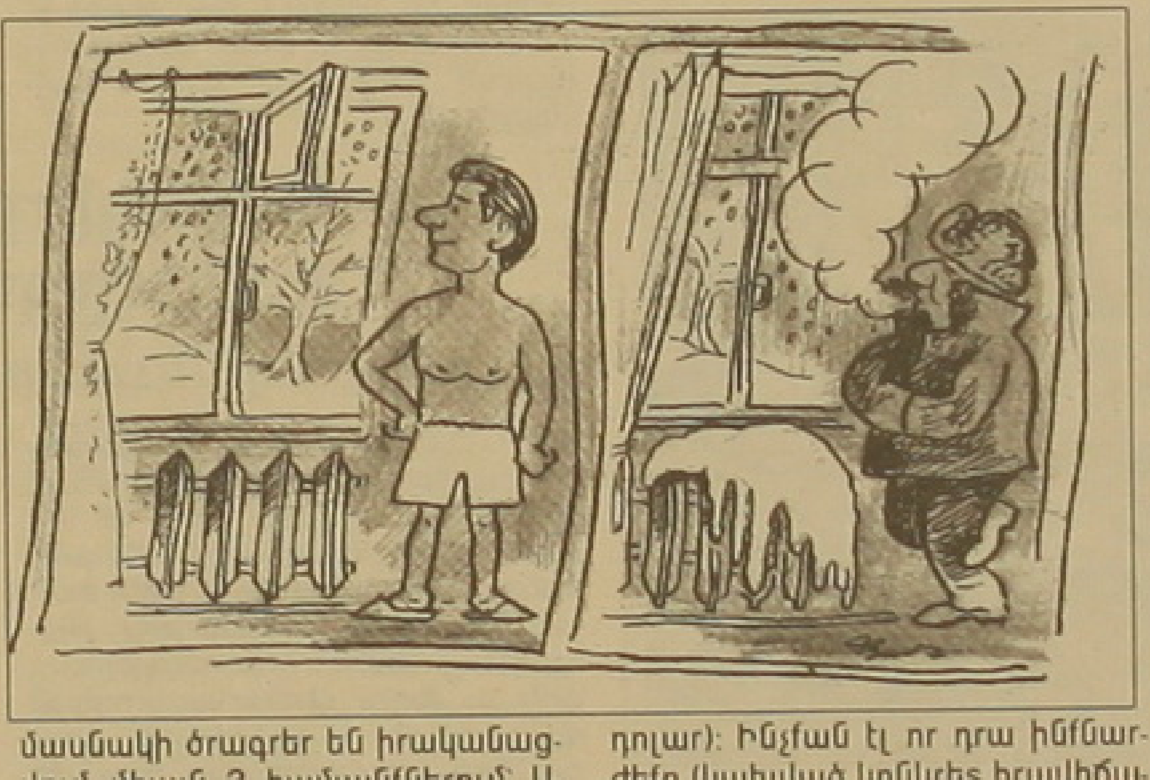

Անցած խստաշունչ ձմեռվա կոմունալ աղետի դասերը դեռ թարմ են քաղաքային իշխանությունների հիշողության մեջ, եւ թեկուզ ելնելով հայեցողական նկատառումներից, համայնքներում փորձում են հնարավորինս պատրաստ լինել անակնկալներին: Օրինակ, ապակեպատել նկուղներն ու մուտքերը, խողովակները ջերմամեկուսացնել, նորոգել տանիքներն ու վերելակները: Սակայն այս տարի ջեռուցվելու հույսերն ավելի նվազ են, քան երբեւէ: «Ջեռուցում» ՊՓԲԸ-ի պարտքերի բեռն այնքան է մեծացել (7 մլրդ դրամ), որ այլեւս տրամադիր չէ անվճար կամ անկանխիկ ջերմացնել բնակչությանը: Կենտրոնացված ջեռուցման ցանցից կօգտվեն միայն այն շենքերի բնակիչները, ովքեր նախապես, ըստ կարգի, պայմանագրեր կկնքեն քաղաքատարանների հետ եւ վճարումներ կանեն: Տեղային ջեռուցման հեռանկարը, որի մասին այնքան խոսվում էր նախընտրական ընթացքում, դեռեւս անտեսանելի եւ անմատչելի է մայրաքաղաքի բնակչության մեծամասնությանը: Հենց այս պահին տեղային ջեռուցման մասնակի ծրագրեր են իրականացվում միայն 3 համայնքներում՝ Արաբկիր, Քանաքեռ-Զեյթուն, Կենտրոն: Սակայն անհասկանալի է, թե նույնիսկ կենտրոնացված ջեռուցումից օգտվելու միջոցներ չունեցող բնակչությունը (ի դեպ, այս տարվա սակագները դեռ չեն ճշտվել) ինչպե՞ս է վճարելու տեղային ջեռուցման համար պահանջվելիք անհամեմատ բարձր ծախսերը (մոտավոր հաշվարկներով 200-400 դոլար): Ինչքան էլ որ դրա ինքնարժեքը (կախված կոնկրետ իրավիճակից) հետագայում նվազեցնելու խոստումներ են անում քաղաքային իշխանությունները: Կյանքը ցույց է տալիս, որ առայժմ հակառակ իրողություններն են ավելի հավանական: Իսկ այս ընթացքում ջեռուցվել-չջեռուցվելու փորձություններին ենթարկվող բնակելի ֆոնդն անընդմեջ մոտենում է կործանման եզրագծին:

Կ. Դ.

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 8-12

Ռուսաստանի հայերի միության օրեր Հայաստանում եւ Արցախում

Հոկտեմբերի 8-12-ը տեղի կունենան Ռուսաստանի հայերի միության օրերը Հայաստանում եւ Արցախում:

Ծրագրին այս անգամ կմասնակցի Ռուսաստանից ժամանած մտավորականության, մշակույթի եւ կրթության ներկայացուցիչներից, գործարարներից, ՌԴ Պետդումայի պատգամավորներից, կառավարության ներկայացուցիչներից բաղկացած պատվիրակությունը: Որպես հյուրեր կմասնակցեն նաեւ Համաշխարհային հայկական կազմակերպության հիմնադիր համագումարին մասնակցած պատգամավորներ տարբեր երկրների հայկական համայնքներից:

Նախորդ տարիներին Ռուսաստանի հայերի միության օրերի ժամանակ ձեռնարկված սոցիալական զարգացման եւ հումանիտար օգնության մի շարք ծրագրեր կշարունակվեն: «Դպրոցների կոմպյուտերիզացիա» ծրագրի շրջանակներում Հայաստանի դպրոցներին կբաժանվեն Արա Աբրահամյանի միջոցներով ձեռք բերված հազարավոր համակարգիչներ, կբացվեն համակարգչային դասարաններ: Կոտայքի մարզի Քարաշամբ գյուղում Արա Աբրահամյանի ֆինանսավորմամբ կկառուցվի ջրատար խողովակ:

ՀՀ առողջապահության ազգային ինստիտուտի հետ համատեղ Ռուսաստանի հայերի միությունը կանցկացնի «Բաց դռների օրեր» Ռուսաստանից ժամանած ճանաչված բժիշկների մասնակցությամբ, բնակչության անապահով խավի ներկայացուցիչներին կտրվի բժշկական անվճար խորհրդատվություն:

Պատվիրակները կժամանեն Հայաստանի մարզեր եւ Արցախ, որտեղ կկազմակերպվեն մի շարք միջոցառումներ:

Ռուսաստանի հայերի միության օրեր ծրագրի իրականացման կոմիտե

ԵԽ Խորհրդարանական վեհաժողովը ճանաչեց հայկական պատվիրակության լիազորությունները

Սեպտեմբերի 29-ին Եվրոպայի խորհրդի Խորհրդարանական վեհաժողովը իր լիագումար նիստի առաջին օրը ճանաչեց հայկական նոր պատվիրակության լիազորությունները: Միաժամանակ, Վեհաժողովը որոշեց հրատապ քննարկում չանցկացնել Հարավային Կովկասում ժողովրդավարական հաստատությունների վիճակի վերաբերյալ, նպատակահարմար համարելով այն փոխարինել Իրաքում ՄԱԿ-ի դերի վերաբերյալ քննարկումով:

Ալեն Ժյուպեն դատարանում

ՓԱՐԻԶ, 29 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Այսօր Փարիզի Նանտեր արվարձանում բացվեց մի դատավարություն, որը կարող է առաջիկա տասնամյակների առումով կանխորոշել ուժերի հարաբերակցությունը Ֆրանսիայի քաղաքական Օլիմպոսում: Դատարանում որպես ամբաստանյալներ հայտնվել են 27 մարդ, ներառյալ կառավարող կուսակցության ղեկավար, Բորդոյի քաղաքագլուխ եւ Ֆրանսիայի նախկին վարչապետ Ալեն Ժյուպեն:

Ժյուպեն մեղադրվում է Ժակ Շիրակի ստեղծած Միավորում ի պաշտպանություն հանրապետության կուսակցության գլխավոր քարտուղարի պաշտոնում, ինչպես նաեւ Փարիզի քաղաքապետարանի ֆինանսական տնօրենի պաշտոնում գտնվելու ժամանակամիջոցում՝ 1988-1995 թվականներին իր պաշտոնեական դիրքը չարաշահելու մեջ: Հետաքննությունն այն կարծիքին է, որ Ալեն Ժյուպեն գիտեր այն ֆինանսական սխեմաների մասին, որոնցով Միավորում ի պաշտպանություն հանրապետության կուսակցության ակտիվիստներն անօրինականորեն դրամական վճարներ էին ստանում Փարիզի քաղաքապետարանի եւ մասնավոր շինարարական ընկերությունների հիմնադրամներից:

Ժյուպեն ինքը ժխտում է, թե մասնակցել էր կամ իրազեկ էր կուսակցության ակտիվիստների անօրինական ֆինանսավորմանը, կուսակցություն, որն արդեն դադարեցրել է իր գոյությունը:

Այն դեպքում, եթե ի պաշտպանություն ժողովրդական շարժման միության ղեկավարը մեղավոր ճանաչվի, նրան սպառնում է հինգ տարվա բանտարկություն, դրամական խոշոր տուգանք եւ իրավունքների սահմանափակում, որն արտահայտվում է ընտրովի պաշտոնների համար իր թեկնածության առաջադրման արգելքով: Դրանով իսկ Ալեն Ժյուպեի քաղաքական փայլուն գործունեությանը, որն այժմ համարվում է Ժակ Շիրակի հնարավոր ապագա հետնորդը, կարող է վերջակետ դրվել:

Վո կանտոնը ոչ թե ճանաչել է Հայոց ցեղասպանությունը, այլ խորհրդարանում հաստատվել է դրա կանխադրույթը

Հիմնվելով ՀՀ արտաքին գործերի նախարարության հասարակայնության հետ հարաբերությունների վարչության հաղորդագրության վրա, «Ազգը» սեպտեմբերի 23-ի համարում հրապարակել էր, որ Շվեյցարիայի Դաշնային Հանրապետության Վո կանտոնը ճանաչել է Հայոց ցեղասպանությունը:

Հայ-շվեյցարական ընկերակցության համանախագահ Սարգիս Շահինյանից երեկ էլ. փոստով հաղորդագրություն ստացանք, որով նա որոշ ճշտումներ է մտցնում վերոհիշյալ լուրի առնչությամբ՝ հաշվի առնելով հայաստանյան լրատվամիջոցներում տեղ գտած տարբեր մեկնաբանությունները:

Եվ այսպես, Հայոց ցեղասպանությունը ճանաչելու նախագիծը, որ քվեարկության էր ներկայացրել պատգամավոր Մասսիմո Սանդրին, իրականում ոչ թե օրենքի ուժ ունի, այլ կառավարության հաստատմանը ներկայացվելիք պահանջ է:

Հաջորդ ուղղումը վերաբերում է քվեարկությանը մասնակցածների (74 կողմ, 64 դեմ, 9 ձեռնպահ) թվին, քանի որ կանխադրույթի քվեարկությունը բնավ անվանական չի եղել: Վո կանտոնի խորհրդարանում ձայները հաշվում են բացառապես այն դեպքերում, երբ խորհրդարանի խոսնակը հիմնավոր պատճառաբանությամբ կասկածելի է համարում քվեարկությունը, կամ էլ երբ պատգամավորներից մեկը միանում է կրկնակի քվեարկություն առաջարկող 20 պատգամավորների: Հետեւաբար Սանդրիի կանխադրույթը համարվում է պարզապես քվեարկված:

Պրն Շահինյանը նշում է, որ կապվելով Մասիմո Սանդրիի եւ Վո կանտոնի վարչապետարանի քարտուղարի հետ, թույլտվություն է ստացել հաղորդելու խորհրդարանի պատգամավորների ճշգրիտ թիվը՝ 180: Իսկ ցեղասպանության կանխադրույթի քվեարկությանը մասնակցել են 120-140-ը, այսինքն՝ պատգամավորների գերակշիռ մասը:

Ռ. Պ.

Իտալիան ամբողջովին խավարի մեջ

Արդեն 5 զոհ է արձանագրվել նախորդ օրն Իտալիայի ողջ տարածքում պատահած հոսանքազրկման հետեւանքով: Բոլոր զոհերն էլ տարիքով մարդիկ են, որոնք մթության մեջ չկողմնորոշվելով ընկել են աստիճաններից եւ կամ պատշգամբից: Կիրակի գիշեր եւ երկուշաբթի ցերեկը տեղի ունեցածը գրեթե ամբողջական հոսանքազրկում էր: 2-րդ աշխարհամարտից ի վեր առաջին անգամն էր, որ 57 միլիոնանոց երկիրը զրկվել էր հոսանքից:

Պատահածի համար Իտալիայի կառավարությունը մեղադրում է Շվեյցարիային եւ ապա Ֆրանսիային, որտեղից սնվում են երկրի մի շարք ջերմաէլեկտրակայանները: Իտալիան Եվրոպայում առաջին տեղն է գրավում դրսից ներկրվող էլեկտրաէներգիայի ծավալներով (17 տոկոս, մինչդեռ մյուս երկրներինը չի գերազանցում 2 տոկոսը): Իրենց հերթին, Շվեյցարիան ու Ֆրանսիան առարկելով, որ իրենք անմիջապես վերականգնել են հոսանքի մատակարարումները, մեղադրում են Իտալիայի էլեկտրական մատակարարման սիստեմը: Մասնագետների կարծիքով, հոսանքի մատակարարման հարցում այլ երկրներից կախվածության մեղքը պետք է բարդել նույնինքն Իտալիայի վրա, որտեղ ոչ ոք չի ուզում բնակավայրի մոտ միջուկային էլեկտրակայանի կառուցում, մինչդեռ հարեւան Շվեյցարիան եւ Ֆրանսիան հենց այդպիսի էլեկտրակայաններից են Իտալիային հոսանք մատակարարում:

ԱՍՈՒԼԻՍ

«Արմենտելի» հետ կապված հարցերը պարզաբանում է Դավիթ Հարությունյանը

ԱՂԱՎՆԻ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

Վերջին ժամանակներս «Արմենտելի» հետ կապված տարբեր հանգամանքների կապակցությամբ առաջացել էին մի շարք հարցեր: Երեկ այդ հարցերին պատասխանելու համար լրագրողների հետ հանդիպեց արդարադատության նախարար Դավիթ Հարությունյանը:

«Արմենտելի» հետ բաց ժողովից ստացված տպավորության կապակցությամբ, թե կառավարությունն ավելի վաղ էր տեղյակ «Արմենտելի» կողմից ձայնագրություններ կատարելուն, Դավիթ Հարությունյանը նշեց, որ դա արվել է տակտիկական նպատակներով: Խնդիրն այն էր, որ բաց ժողովի ժամանակ անհրաժեշտ էր ապացուցել այդ խախտումները եւ կանխել այդ ապացույցների ոչնչացումը՝ մինչեւ կպարզվեր դրանց հավաստիությունը:

Թե ինչպես է գնահատում բաց ժողովի նախագահողի մեզ արդեն հայտնի որոշումը, Դավիթ Հարությունյանը պատասխանեց, որ նախագահողի եզրակացությունը շատ բարձր է գնահատում, աշխատանքը համարում է պրոֆեսիոնալ: Ինչ վերաբերում է բաց ժողովին հետեւելիք կառավարության որոշմանը, ապա, ըստ Դավիթ Հարությունյանի, կառավարությունը կփորձի այնպիսի որոշում կայացնել, որ նախագահողի առաջարկածից ավելին չլինի:

Լիցենզիայում փոփոխություններ մտցնելու կառավարության առաջարկները ներկա դրությամբ մշակվում են, դրանք դեռ որոշ ժամանակ կպահանջեն, քանի որ «Արմենտելին» որոշ բացառիկ իրավունքներից զրկելու դեպքում լիցենզիայում պետք է մտցվեն հստակ կարգավորիչ մեխանիզմներ: Դրանք թույլ կտան լիցենզավորված մեկ այլ սուբյեկտի գործել հայաստանյան շուկայում: Ըստ արդարադատության նախարարի, այդ գործընթացը կպահանջի 30-40 օր, ընդ որում՝ կառավարության որոշումը լիովին բավարար է եւ օրենսդրական փոփոխության կարիք չկա: Ինչ վերաբերում է լիցենզավորված ընկերության գործունեությունը կարգավորող մարմին ստեղծելու օրինագծին, ապա դա շուտով կներկայացվի Ազգային ժողով:

Տես ➧ էջ 3

Ընթացիկ

Արդեն երրորդ տարին ՀՀ նախագահի մրցանակին են արժանանում հանրապետությունում գիտության ու մշակույթի ասպարեզում մեծ ավանդ ունեցած մարդիկ: Ամենամյա այս մրցանակաբաշխությունը, ըստ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանի, նպատակ ունի խրախուսելու գիտության եւ մշակույթի զարգացումը: «Մենք ուզում ենք կառուցել երկիր, որը պետք է ունենա զարգացած եւ գիտելիք եղավ գնահատելու այս ոլորտի այնպիսի մեծ գործչի, ինչպիսին Արման Քոչունկյանն է: Շատ կարեւոր էր, որ այս մրցանակով 3-րդ հանրապետությունը գնահատում ու նշանավորում է այս մարդուն, նրա ողջ կյանքի գործը: Դա մեծ երջանկություն է թե՛ նրա, թե՛ մեզ համար»:

Առողջապահության բնագավառում ՀՀ նախագահի մրցանակին արժանացավ Երեւանի պետական գահի մրցանակը նրանց համար առանձնահատուկ էր:

«Սա ամենա-ամենաբարձր գնահատումն է, - ասաց բնական գիտությունների ոլորտի մրցանակակիր Կարինե Բաղրամյանը, եւ մեր երկրի նախագահի գնահատականն ինձ համար ամենաբարձրն է, որովհետեւ ես այս երկրի քաղաքացին եմ»:

Այս տարի «Մարդկային զարգացում եւ հումանիստական արժեքներ,

Գիտության ու արվեստի ասպարեզում գնահատվեցին լավագույնները

տնտեսություն, - մրցանակաբաշխության ժամանակ ասաց ՀՀ նախագահը, - ուզում ենք լինել տարածաշրջանային մշակութային եւ կրթական երկիր: Իսկ դա անհնար է առանց զարգացած գիտության եւ բարձր մակարդակի արվեստի»: Արդեն երրորդ տարին «Ռոբերտ Պողոսյան եւ որդիներ» հիմնադրամը հանձն է առել մրցանակաբաշխության ֆինանսավորումը: Մրցանակակիրներից յուրաքանչյուրը ստանում է համապատասխան դիպլոմ, 5000 դոլար, աշխատանքային խմբի ղեկավարները՝ նաեւ ոսկե մեդալ:

Սահմանված էին հինգ ոլորտներ: Այս տարի բնական գիտությունների ոլորտում ՀՀ նախագահի մրցանակին բացառության կարգով արժանացավ երկու խումբ՝ մեկը ֆիզիկայի, մյուսը՝ կենսաբանության, քիմիայի եւ ֆիզիկայի բնագավառում ներկայացրած աշխատանքների համար:

«Տեխնիկական գիտություններ եւ ինֆորմացիոն տեխնոլոգիաներ» հանձնաժողովը ներկայացված 8 աշխատանքներից լավագույնը համարել է Երեւանի մաթեմատիկական մեքենաների գիտահետազոտական ինստիտուտի գլխավոր ինժեներ, ԳԱԱ ակադեմիկոս Արման Քոչունկյանի գլխավորած խմբի աշխատանքը: Հանձնաժողովի անդամ Վահրամ Մխիթարյանն ասաց. «Շատ ուրախ եմ, որ

PHOTOLURE

բժշկական համալսարանի ռեկտոր Վիլեն Հակոբյանը:

«Արվեստ եւ գրականություն» բաժնում մրցանակակիր էին ճանաչվել ջութակահար Նիկոլայ Մադոյանը եւ ճարտարապետ Ալեքսանդր Բաղալյանը: Նիկոլայ Մադոյանը, որ այս տարի ամենից երիտասարդ մրցանակակիրն էր, ասաց. «Միջազգային շատ մրցույթների եմ մասնակցել, շատ մրցանակներ եմ ստացել, բայց այս մեկն, իհարկե, լավագույնն է: Գիտեմ, որ հետագայում իմ երաժշտությամբ վարձահատույց կլինեմ»:

Գրեթե բոլոր դափնեկիրներն էլ մինչ օրս բազմաթիվ այլ մրցանակներ էին ստացել, բայց ՀՀ նախագահի մրցանակը նրանց համար առանձնահատուկ էր:

այդ թվում՝ հումանիտար գիտություններ» հանձնաժողովը ներկայացված ինն աշխատանքներից ոչ մեկը մրցանակի չէր արժանացրել: Ըստ հանձնաժողովի նախագահ Լյուդմիլա Հարությունյանի, կային լավ աշխատանքներ, բայց ոչ մեկն ըստ էության մրցանակի արժանի չէր:

Մյուս տարի որոշվել է ավելացնել եւս մեկ մրցանակ, այս անգամ՝ երիտասարդության համար:

«Մեծ աշխուժությունը խոսում է այն մասին, որ այս ոլորտներում երկիրն ունի լուրջ ներուժ, ասաց Ռոբերտ Քոչարյանը, եւ այս ներուժը կարող է ու պետք է ծառայի հայրենիքի բարգավաճմանը»:

ԹԱՄԱՐ ՄԻՆԱՍՅԱՆ

Նոր ենթակայություն

Սեպտեմբերի 22-ից մինչեւ հոկտեմբերի 22-ը կավարտվի կանաչ տարածքների, ոռոգման մագիստրալ ցանցի, ստորգետնյա անցումների տնօրինումը քաղաքապետարաններին փոխանցելու միջոցառումը: Նկատի առնելով, որ հատկապես կանաչ տարածքների համեղ պատառներն արդեն գտել են իրենց «նոր տերերին», կարելի է ասել, որ քաղաքապետարանների վրա պատասխանատվության այնքան էլ ծանր բեռ չի ընկնում: Կանաչ տնկարկների ստանդը հիմնականում արդեն ավարտվել է:

Կ. Դ.

1-08 ծառայության ահազանգերի քանակն ավելացել է

Անցած շաբաթվա ընթացքում աննախադեպ ավելացել են: Երեւանի քաղաքապետարանի օպերատիվ ծառայության ահազանգերը: 8 համայնքներում արձանագրվել են էլեկտրամատակարարման խափանումների 40 դեպքեր, 6 համայնքներում՝ անբավարար ջրամատակարարման 11 «օրինակներ», 9 թողոք է հնչել պարտիրի շինարարությունների վերաբերյալ: Անցած շաբաթ Երեւանում 6 հրդեհ է բռնկել, տեղի է ունեցել 1 ավտովթար:

Կ. Դ.

«Արմավիան» նոր A 320 օդանավ է ձեռք բերում

«Արմավիա» օդանավային ընկերությունը, որն արդեն Երեւանից տարբեր ուղղություններով թռիչքների համար շահագործում էր «Էրբաս A 320» տիպի երկու օդանավ, երեկ հայտարարեց նույն տիպի 3-րդ ինքնաթիռ ձեռք բերելու մտադրության մասին: Ընկերությունը հույս ունի 3-րդ օդանավը շահագործել նոր տարուց առաջ: Այդ նպատակով ավիաընկերությունը կարիք ունի A 320 ինքնաթիռի հավելյալ օդաչուների, որոնց տրվելու է մարզման (թրեյնինգի) հնարավորություն:

Պիզայի աշտարակ Երեւանում

Վթարային շենքեր շատ կան Երեւանում, բայց այս մեկն ուրիշ է: Արցախի փողոցի 8/2 շենքի բնակիչներն իրենց զգում են ինչպես Պիզայի աշտարակում: Ժամանակին կավային փափուկ բաղադրությամբ բնահողի մեջ զգված, անթույլատրելի գածր նիշի վրա կառուցված շենքի հիմքերը տարիներ ողողվել են կոյուղաջրերով ու այլ ջրերով, եւ այսօր հասել է մի պահ, երբ շենքը բառացիորեն թեքվել է դեպի հարեւան բազմահարկը: Այնպես որ, բնակիչները, սիրտները բռնած, առանց ձայները բարձրացնելու, կարող են զրուցել հարեւան շենքի բնակիչների հետ: Արցախի 8/2-ի բնակիչների մի մասը լքել է վտանգավոր բնակատեղին, իսկ նման հնարավորություն չունեցողները մշտական ահի ու տագնապի մեջ են: Երեւանի փոխքաղաքապետ Վանո Վարդանյանի հավաստմամբ, արդեն ավարտվել են շենքի վիճակի երկարատեւ ուսումնասիրությունները, որոնք 200 էջով պատկառելի փաթեթ են կազմում: Դրանք վերաբերում են շենքի եւ կոնստրուկցիաների, եւ բնահողի ներկա վիճակին: Շենքի հետ ինչպես վարվել-չվարվելու (եւ ըստ այդմ նաեւ բնակարանատեղերի) վերաբերյալ եզրահանգումները քաղաքային իշխանությունները կներկայացնեն առաջիկա շաբաթվա ընթացքում:

Վթարայնությունը, ցավոք, ապագա ընդհանուր հասկանալի է դառնում Երեւանի շատ շենքերի համար: Զարմանալի է, բայց մինչ այսօր Երեւանի վթարային շենքերի գույքագրում չի եղել, եւ հայտնի չէ ամբողջական պատկերը: Ըստ փոխքաղաքապետի, այդ միջոցառումը նոր է ձեռնարկվել, առաջիկա 10 օրվա ընթացքում միայն պարզ կլինի, թե որ համայնքում ինչ վիճակ է:

Երեկ քաղաքապետարանի մուտքի մոտ բողոքի ակցիա էին կազմակերպել Սիսակյան 16 շենքի մոտ 1 տասնյակ ընտանիքների ներկայացուցիչներ: Այս շենքը եւս քայքայված վիճակում է, բայց բնակիչների պահանջներն ու պետության փոխհատուցման հնարավորությունները երկար տարիներ այդպես էլ չհամընկան շուկայական իրականության մակընթացություններին ու տեղատվություններին: Մի քանի օր առաջ շենքի մուտքերից մեկում կողային պատի քարերը թափվել են երեխաների վրա, եւ նրանք հրաշքով չեն տուժել: Երեխաների տատիկը եւս ցուցարարների մեջ էր: Նա մեր թերթի միջոցով իշխանություններին դիմելու ցանկություն հայտնեց մոտավորապես այսպես՝ «անպայման պետք է մեծ փորձանք լինի, որ պատգամավորների պես կոկոռ՞ն մեզ վրա»:

Համենայն դեպս, Աջափնյակում շատ շուտով նոր քաղաքապետի ընտրություններ են սպասվում, եւ ներկա քաղաքապետի գովաբանությամբ ուղեկցվող ցույցը կարելի է տեղավորել նաեւ նախընտրական միջոցառման շրջանակներում:

ԿԱՐԻՆԵ ԴԱՆԻԵԼՅԱՆ

Վարկային երաշխիքի առաջին պայմանագիրը «Կոնվերս բանկի» հետ

Երեկ ԱՄՆ միջազգային զարգացման գործակալությունը (USAID) վարկային փաթեթի երաշխիքի պայմանագիր կնքեց «Կոնվերս բանկի» հետ: Բացի այս բանկից, նման պայմանագրեր են նախատեսված եւս երկու բանկերի՝ «Անելիքի» եւ «Ինեկոյի» հետ: «Կոնվերս բանկին» տրամադրված վարկային երաշխիքը կազմում է 1,5 մլն դոլար: Ինչպես համաձայնագրի ստորագրման արարողության ժամանակ նշեց USAID-ի Հայաստանի ներկայացուցչության տնօրեն Քիթ Սիմոնսը, այդ գումարն ուղղված կլինի փոքր եւ միջին ձեռնարկատիրության (ՓՄՁ) ֆինանսավորմանը: USAID-ի ներկայացուցիչն այն հարցին, թե ի՞նչ սկզբունքով են ընտրվել այս բանկերը, պատասխանեց, որ նրանք են հետաքրքրություն ցուցաբերել այս ծրագրի նկատմամբ:

«Կոնվերս բանկի» գլխավոր տնօրեն Ամբատ Նասիբյանը հայտնեց, որ այս վարկերը բանկը տրամադրելու է իր գումարներից, իսկ USAID-ի տրամադրածը կհանդիսանա այդ վարկերի 50 տոկոսի համար երաշխիք: Նա նաեւ տեղեկացրեց, որ «Կոնվերս բանկի» կողմից փոքր եւ միջին ձեռնարկատիրությանը տրամադրված վարկերն այլ ծրագրերով կազմել են 900 մլն դրամ: Չվերադարձված եւ ժամկետանց վարկեր չեն եղել:

Քիթ Սիմոնսը լրագրողներին հայտնեց նաեւ, որ շուտով՝ հոկտեմբերի 22-ին, USAID-ն ՀՀ կառավարությանը կներկայացնի առաջիկա 5 տարիների գործունեության ռազմավարությունը, որտեղ առանձնահատուկ ուշադրություն է դարձվելու փոքր եւ միջին ձեռնարկատիրության զարգացմանը:

Ա. Մ.

«Եթե ծրագիրը հաջող լինի, վարկերը կավելանան»

Նշեց Հայաստանում ԱՄՆ դեսպանը

Երեկ «Անելիք» բանկում եւս վարկային փաթեթի երաշխիքի տրամադրման պայմանագիր կնքվեց: Շուրջ 1,5 մլն դոլար ԱՄՆ միջազգային զարգացման գործակալությունը (USAID) վարկային երաշխիք է տրամադրում հայկական բանկին, որն ուղղվելու է փոքր եւ միջին ձեռնարկատիրության զարգացմանը: Պայմանագրի ստորագրման արարողությանը մասնակցում էին Հայաստանում ԱՄՆ դեսպան Ջոն Օրդուեյը, USAID-ի Հայաստանի ներկայացուցչության տնօրեն Քիթ Սիմոնսը:

Բանկի վարչության նախագահ Սամվել Ճգմաչյանը նշեց, որ այս ծրագիրը կարեւոր նշանակություն ունի այն ձեռնարկությունների համար, որոնց վարկավորումը որոշակի դժվարություններ էր հարուցում: Նա ներկաներին հիշեցրեց, որ «Անելիքի» համագործակցությունը USAID-ի հետ սկսվել է 1995 թ.-ից, երբ գործակալության կողմից ֆինանսավորվող «Եվրասիա» հիմնադրամը առաջին պայմանագիրը կնքեց բանկի հետ: Արդեն 9-րդ տարին շարունակվող այս համագործակցությունը Սամվել Ճգմաչյանը եզակի բնութագրեց:

Ջոն Օրդուեյն իր ելույթում նշեց, որ ԱՄՆ կառավարությունն ու մյուս դոնորները ցանկանում են զարգացնել Հայաստանի տնտեսությունը եւ ավելացնել աշխատատեղերը: Նա համոզմունք հայտնեց, որ այդ առումով կարեւոր դեր ունեն փոքր եւ միջին ձեռնարկությունները, որոնց վարկավորմանն է ուղղված այս ծրագիրը: Դեսպանն ընդգծեց, որ ֆինանսավորողը կկիսի ռիսկի բաղադրիչը բանկի հետ եւ ավելացրեց, որ եթե այս ծրագիրը հաջող լինի, ապա վարկերը կավելանան:

ԱՐԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Կանխել ազգային բռնադատումները

Ինչպես խորհրդային շատ քաղաքացիներ, ոչ քիչ թվով արցախցիներ եւս տառապել են ստալինյան աքսորավայրերում ու տաժանավայրերում: Նրանցից մեկն էլ Հայկ Բալայանն էր՝ Ղարաբաղում երբեւէ լայնորեն ճանաչված մանկավարժն ու հասարակական գործիչը: 1937 թ. նա եւս բռնադատվեց ու աքսորվեց Սիբիր: Երկար ժամանակ նրա մասին ոչ մի տեղեկություն չկար: Եվ ահա Հայկ Բալայանի որդու՝ անվանի գրող-հրապարակախոս Զորի Բալայանի ջանքերով հայտնի դարձավ, որ նա մահացել է 1939 թ.՝ Ռուսաստանի Դաշնության Կոմի Հանրապետության Ուխտա ավանում: Նվիրյալ որդու որոնումները նրան տարել են այն վայրը, որտեղ իր մահկանացուն է կնքել ստալինյան բռնապետության զոհ հայրը:

Հեռավոր Ռուսաստանից հոր մասունքները Զորի Բալայանը բերեց Արցախ՝ հուղարկավորելու Ասկերանի շրջանի Քյաթուկ գյուղում թաղված մոր՝ Գոհար Բալայանի շիրիմի կողքին:

Արարողությունը տեղի ունեցավ սեպտեմբերի 26-ին, որին մասնակցում էին ԼՂՀ ԱԺ փոխնախագահ Մուշեղ Օհանջանյանը, Հայ առաքելական եկեղեցու Արցախի թեմի առաջնորդ Պարգեւ արք. Մարտիրոսյանը, խորհրդարանի պատգամավորներ, կառավարության անդամներ, հյուրեր Հայաստանից ու Ռուսաստանից:

Ելույթ ունեցողները մեկ անգամ եւս դատապարտեցին բռնադատման այն քաղաքականությունը, որն իրականացվում էր Ստալինի իշխանության ժամանակաշրջանում, նշելով, որ միեւնույն է՝ ժամանակը երբեւէ մաքրելու է պատմության մութ էջերը:

Ինչպես վերահուղարկավորության ժամանակ ունեցած իր ելույթում նշել է ՀՀ գրողների միության նախագահ Լեւոն Անանյանը, դա մասնավոր դեպք չպիտի համարել, այլ նախազգուշացում՝ 37 թվականները կանխելու համար:

Բռնադատված մեր հայրենակցի որդին՝ Զորի Բալայանը, իր հերթին ասել է. «Ձեր առջեւ կանգնած է երջանիկ մի մարդ՝ այս ողբերգական ֆոնի վրա, երջանիկ, որովհետեւ մեր ընտանիքով հասել ենք մեր նպատակին, կատարել պարտքը մեր մոր առջեւ: Բայց ճիշտ էր այստեղ հնչած այն միտքը, որ սա մասնավոր ակցիա չէ, հարյուր-հազարավոր հայեր են վախճանվել Գուլագում: Նրանց աճյունները սփռված են այդ անծայրածիր մոլորակում, ինչպիսին էր Գուլագը: Եվ ես համոզված եմ, որ այս աճյունը խորհրդանշան կդառնա բոլոր նրանց, ովքեր չկան ոչ երկրային մասում, ոչ երկնային... Երազում եմ Գուլագում սփռված բոլոր եղբայրական գերեզմաններից բուռ-բուռ աճյուն հող հավաքել եւ Հայաստանում կանգնեցնել հուշարձան՝ ստալինյան ամեն զոհերի հիշատակը հարգելու, ազգային բոլոր կարգի բռնադատումները կանխելու նպատակով»:

ԿԻՄ ԳԱԲՐԻԵԼՅԱՆ
Ստեփանակերտ

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակութեան ԺԲ տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«ԱԶԳ ՕՐԱԹԵՐԹ» ՍՊԸ
Երեւան 375010, Հանրապետութեան 47
ֆաքս: 374-1-562863
e-mail: azg2@arminco.com
www.azg.am
Գլխաւոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ. 529221
Լրագրողների սենեակ / հեռ. 581841
Համակարգ. ծառայութիւն / հեռ. 582483
Apple Macintosh համակարգչային ցանցը «Ազգ» թերթի

Թերթի նիւթերի ամբողջական թէ մասնակի արտատպումները տպագիր մամուլի միջոցով կամ ռադիոհեռուստատեսութեամբ, առանց խմբագրութեան գրաւոր համաձայնութեան, խստիւ արգելւում են, համաձայն ՀՀ հեղինակային իրաւունքի մասին օրէնքի:
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում

«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

ԸՆԹԱՑԻԿ

«27»-ի դատավարությունը շարունակվում է

Այս անգամ «մեկ դերասանի թատրոն» էր

Երկար ընդմիջումից հետո երեկ վերջապես շարունակվեց «Հոկտեմբերի 27»-ի գործի դատավարությունը: Նախ դատավոր Սամվել Ուզունյանը հրապարակեց Ալեքսան Հարությունյանի՝ պաշտպանության նախարարությունում արած հայտարարությունների տեսաերիզի կապակցությամբ դատախազություն եւ ոստիկանություն կատարված հարցումների պատասխանները: Ըստ էության, ստացված երկու գրությունները բովանդակությամբ չէին տարբերվում: Ոստիկանության պատասխանով օպերատիվ հետախուզական միջոցառումներն արդյունք չէին տվել, չէր հաստատվել տեսաերիզի գոյությունը: Դատախազությունը նույնպես «կանգնել» էր տեսաերիզի չհայտնաբերման փաստի առաջ:

Հիշեցնենք, որ ժամանակին Վազգեն Սարգսյանի իրավահաջորդի շահերի պաշտպան Օլեգ Յունոշեւը միջնորդել էր դատարանին պարզել հիշատակված տեսաերիզի գտնվելու վայրը եւ կցել գործին: Սակայն միջնորդությունը չէր դրվել քննարկման: Երեկ, վերջապես, Օլեգ Յունոշեւի միջնորդությունը քննարկվեց եւ... մերժվեց:

Այնուհետեւ արդեն բազմիցս հայտարարություն անելու ցանկություն հայտնած Նաիրի Հունանյանը «խոսքի հերթը» վերապահեց իրեն: Նա նախ նշեց, որ վերջին դատական նիստերի ժամանակ գործով փորձաքննությունների հրապարակված արդյունքների կապակցությամբ միջնորդություններ է ցանկանում անել: Բայց արեց մեկ միջնորդություն՝ Ազգային ժողովում կատարված բոլոր գաղտնալսումները հրապարակելու մասին: Սամվել Ուզունյանն ի պատասխան նշեց, որ նման միջնորդության համար դեռ վաղ է, եւ դա կարելի է անել ըստ կարգի:

Նաիրի Հունանյանը չքննարկված միջնորդությունն անելուց հետո, ըստ էության, անցավ իր հիմնական ասելիքին: Նա հիշեցրեց, որ իր նախորդ պաշտպանի վրա ճնշումներ են գործադրվել: Նույնը կատարվել է նաեւ երկրորդի՝ Սամվել Մարտիրոսյանի դեպքում: Հունանյանը նշեց նաեւ, որ դատավարության ընդմիջման ժամանակ՝ սեպտեմբերի 2-18-ն ինքը դիմումներ է հղել դատարանին իր պաշտպանի հետ հանդիպելու մասին: Դրանք մնացել են անպատասխան: Պաշտպանը մեկուսարան չի գնացել:

Սեպտեմբերի 18-ին Հունանյանը գրավոր դիմումով հրաժարվել է Սամվել Մարտիրոսյանի պաշտպանությունից՝ նշելով, որ պատճառների մասին կհայտնի դատարանին: Ըստ Հունանյանի, ձգձգումների հետեւանքով ինքը եկել է եզրակացության, թե ճնշումներ են գործադրվում նաեւ երկրորդ փաստաբանի վրա: Հետաքրքրական է, որ Հունանյանն, ըստ իրեն, գիտի նաեւ, թե փաստաբանն ինչու չի եկել մեկուսարան իր հետ հանդիպելու:

Հունանյանը դատարանում նշեց, որ դեմ է եղել սրանից 20 աշխատանքային օր առաջ իր պաշտպանին նման ժամկետ տրամադրելուն: Ամբաստանյալը չի հասկացել նաեւ, թե պաշտպանից իր հրաժարվելուց հետո ինչու չի կրճատվել դատավարությունն ընդմիջելու ժամկետը:

Պաշտպանի հետ Հունանյանը որեւէ միջնորդություն չի քննարկել եւ, ըստ նրա, պաշտպանի վրա ճնշումները գալիս են ՀՀ նախագահից: Դատավորի հարցին, թե ի վերջո ողջ ասվածը պաշտպանից հրաժարվելու հայտարարությո՞ւն է, թե՞ ոչ, Հունանյանը պատասխանեց, որ ասվածը միայն բացատրություն է, թե ինչու է ինքն ստիպված հրաժարվել պաշտպանից: Ամբաստանյալն ավելացրեց նաեւ, որ սեպտեմբերի 15-ից հետո պաշտպանը եկել է մեկուսարան: Դրանից հետո եւս հանդիպումներ եղել են, բայց հրաժարվելու մասին Սամվել Մարտիրոսյանին Հունանյանը ոչ մի խոսք չի ասել:

Հունանյանի՝ դատարանին ուղղած գրությունների կապակցությամբ դատավոր Սամվել Ուզունյանը տեղեկացրեց, որ ստացվել է միայն մեկ գրություն: Ուզունյանը նշեց նաեւ, որ կպարզի, թե գոյության դեպքում իրեն հասցեագրված դիմումներն ինչու չեն հասել: Իսկ ինչ վերաբերում է Հունանյանի պաշտպան Սամվել Մարտիրոսյանին, ապա, ըստ դատավորի, պաշտպանն աննախադեպ ձեւով է աշխատել, աշխատել է նաեւ դատարանում հատորներով: Բայց թե ինչու Հունանյանը պաշտպանին չի տեղեկացրել նրա ծառայությունից հրաժարվելու մասին, ամբաստանյալը պատասխանեց, որ Սամվել Մարտիրոսյանին այդ մասին ասել է նիստն սկսվելուց առաջ:

«Ես դիտմամբ այս ամենը բացեցի 30 տոկոսով», ասաց Ն. Հունանյանը: «Բացեք 100 տոկոսով», առաջարկեց Սամվել Ուզունյանը: Հունանյանը խոստացավ դա էլ անել, ապա դատարանին խնդրեց, որ իրեն հնարավորություն տրվի «մի փոքր երկար ու ավելի անկեղծ խոսել պաշտպանի հետ՝ վերջինի վրա գործադրված ճնշումների մասին եւ որոշել, թե արդյոք իրենք կարո՞ղ են միասին աշխատել»:

Ի դեպ, Հունանյանը նշեց նաեւ, որ իր պաշտպանի հեռուստաելույթի եւ այլ հրապարակումների մասին ինքը տեղյակ չէ, քանի որ առանց դատարանի որոշման սեպտեմբերի 1-ից իրեն թերթեր չեն տրվում, անջատված է ռադիոն:

Դատարանն ընդմիջեց նիստը, հնարավորություն տալով Հունանյանին եւ պաշտպանին խոսելու: Ընդմիջումից հետո դատավարության մասնակիցներին տեղեկացվեց, որ պաշտպանն ու Հունանյանը եկել են համաձայնության եւ կաշխատեն միասին, չնայած պաշտպան Սամվել Մարտիրոսյանն, ի տարբերություն Հունանյանի, հայտարարեց, թե իր պաշտպանյալի հետ հանդիպել է 7-8 անգամ: Սրան ի պատասխան Հունանյանը բերեց կոնկրետ 4 հանդիպումների ամսաթվերը: Այս կապակցությամբ թեեւ պաշտպանը չհամաձայնեց ասվածին, բայց իր 7-8 անգամ հանդիպումները հիմնավորելու որեւէ կոնկրետ բան չասաց: Սամվել Մարտիրոսյանը միայն պնդեց, որ իր վրա ճնշումներ են գործադրվում:

ԱՂԱՎՆԻ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

«Արմենտելի» հետ կապված հարցերը պարզաբանում է Դավիթ Հարությունյանը

Սկիզբը՝ էջ 1

«Արմենտելի» բաժնետեր OTE ընկերության հետ հարաբերությունների առնչությամբ Դավիթ Հարությունյանը նշեց, որ վերջին գործընթացում մասնակից կողմերը ՀՀ կառավարությունը եւ «Արմենտելն» էին: OTE-ի հետ հարաբերությունները կառուցվում են այլ դաշտում: Նախարարը նշեց, որ OTE-ի վերջին իրադարձություններին արձագանքի առումով չի նախընտրում ենթադրություններ անել, քանի որ ընկերությունը վերջերս եղել է անկանխագուշակելի:

Բաց ժողովի նախագահողի որոշման հետագա բողոքարկման առումով Դավիթ Հարությունյանն ասաց հետեւյալը: Ըստ նախարարի, նշված որոշումը միջազգային արբիտրաժային դատարանում չի կարող վիճարկվել: «Այնտեղ կարող է վիճարկվել կառավարության քայլը, որը կհետեւի այս որոշմանը: Կվիճարկվի ոչ թե որոշման օրինականությունը կամ ապօրինությունը, այլ որքանով է այն եղել ոչ հիմնավոր, եւ եթե արբիտրը համարի որոշումը ոչ հիմնավոր, կարող է որոշում կայացնել պատճառած վնասի փոխհատուցումների վերաբերյալ», պարզաբանեց նախարարը:

«Թե բաց ժողովի, թե մենաշնորհային որոշ իրավունքներից զրկելու նպատակը մեկն է՝ ապահովել հեռահաղորդակցության պատշաճ զարգացում Հայաստանում», շեշտեց Դավիթ Հարությունյանը: Անդրադառնալով «Առավոտ» օրաթերթում Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի նախկին տնտեսական խորհրդական Վահագն Խաչատրյանի հայտարարությանը, թե «Արմենտելի» մենաշնորհից զրկվելու դեպքում օտարերկրյա ներդրումների օրենքի համաձայն 5 տարի դեռ ընկերությունը կարող է օգտվել մենաշնորհի իրավունքից, արդարադատության նախարարը նշեց, որ տվյալ դեպքում մենաշնորհից զրկումը կիրառվում է որպես պատիժ, ուստի նման խնդիր չկա:

Ինչ վերաբերում է Վահագն Խաչատրյանի այն խոսքերին, թե «Արմենտելի» սեփականաշնորհումը մրցույթով չի եղել, Դավիթ Հարությունյանը նշեց, որ մրցույթ, իհարկե, եղել է: Ի դեպ, կառավարության համապատասխան որոշումն էլ վավերացրել է հենց Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը: «Կարծում եմ, Վահագն Խաչատրյանը քաջածանոթ է ամբողջ գործընթացին եւ փոքր-ինչ ճշմարտությանն անհամապատասխան բաներ է ասում», ասաց նախարարը:

Թե երբ հնարավոր կլինի բջջային կապի առումով երկրորդ օպերատորի մուտքը Հայաստան, ըստ նախարարի, ոչ ուշ, քան 6 ամսվա ընթացքում: Իսկ ինտերնետի ոլորտում խառնաշփոթ առաջանալու մտահոգության կապակցությամբ Դավիթ Հարությունյանը նշեց, որ տվյալների փոխանակման (միջազգային ելքի) մասով «Արմենտելին» մենաշնորհից զրկելուն զուգընթաց պետք է համապատասխան կարգավորումներ մտցնեն ոլորտում:

«Արմենտել»-կառավարություն վեճի դատական հետագա սցենարը, ըստ նախարարի, կարող է լինել հետեւյալը: Նախ, Լոնդոնի տնտեսական դատարանում վեճը կարող է քննվել միայն բաժնետոմսերի վաճառքի պայմանագրի հիման վրա: Մինչդեռ այդ դատարան դիմելու ժամկետը լրացել է 2000 թ.: Հնարավոր են երկու այլ դատական պրոցեսներ: Մեկը՝ արբիտրի կողմից հարցի որոշումն է, որը կվերաբերի լիցենզիայում փոփոխություններ կատարելուն: Երկրորդը Հայաստանի եւ Հունաստանի կառավարությունների 93 թ. կնքած ներդրումների պաշտպանության միջազգային պայմանագրով է նախատեսված, ըստ որի՝ OTE-ն կարող է դիմել Կապիտալ ներդրումների միջազգային պաշտպանության կենտրոն (Վաշինգտոն):

Կառավարությունն այսուհետեւ հետաքրքրված չէ ներդրումների ծավալով, այլ՝ դրանց որակական եւ քանակական չափանիշներով: Դավիթ Հարությունյանն ավելացրեց նաեւ, որ, իր կարծիքով, թերություններ ունեցել են բոլորը, բայց հիմնական մեղավորը «Արմենտելն» է, որը, չնայած հնարավորություններին, չշտկեց իրավիճակը: Ինչ վերաբերում է Վասիլկիսի հայտարարությանը, թե ներդրումները կդադարեցվեն, նախարարը վստահեցրեց, որ ընկերության դեմ պարտավորությունները չկատարելու դեպքում կկիրառվեն պատժամիջոցներ, կարվեն համարժեք քայլեր:

Ինտերնետային ոլորտի վերահսկողություն

Արդյոք մեզ համար ռեա՞լ է

Երեկվա հանդիպման ժամանակ արդարադատության նախարար Դավիթ Հարությունյանին հարց տրվեց, թե ինչպիսին է նրա վերաբերմունքը մեր ոստիկանության կողմից հայկական ինտերնետային էջերը վերահսկելու տեղեկությանը: Հատկապես խոսքն այն էջերի մասին է, որոնք պոռնոգրաֆիկ կամ էրոտիկ բնույթ ունեն:

Դավիթ Հարությունյանը պատասխանեց, որ հարկ է ուշադիր լինել ինտերնետը Հայաստանում անընդունելի երեւույթների քարոզչության առարկա չդարձնելու առումով: Մյուս կողմից, պետք չէ անցնել սահմանը: Այս դեպքում սահման ասվածը որոշում է հասարակությունը:

Նշենք, որ, ըստ ինտերնետային ոլորտի մասնագետ Վալերի Մարկարյանի, թեեւ նման վերահսկողությունը տեսականորեն հնարավոր է, բայց գործնականում մեր անվտանգության մարմինները չունեն դրա համար անհրաժեշտ տեխնիկական եւ մասնագիտական հնարավորությունները: Փոխարենը նրանք կարող են դիմել «Արմենտելի» համապատասխան ծառայությանը, ինչը, սակայն, նկատի ունենալով «Արմենտել»-ՀՀ կառավարություն ներկայիս հարաբերությունները, քիչ է հավանական: Պրն Մարկարյանի կարծիքով, թերեւս այստեղ կա մեկ այլ խնդիր, որ կապված է արեւմտյան անվտանգության կառույցների հնարավոր հսկողության հետ: Իսկ ինչ վերաբերում է պոռնո սայթերին, ապա մասնագետը գտնում է, որ դրանց տեղորոշելը որեւէ դժվարություն չի ներկայացնում մեր անվտանգության մարմինների համար: Թերեւս միայն անհրաժեշտ է այդ ուղղությամբ օրինական դաշտ ստեղծել:

Ա. Հ.

ԲՌՆՈՒԹՅՈՒՆ

«Բեսպրեդելը» կրկին հիշեցրեց իր մասին

«Օր» թերթի խմբագիր Գայանե Մուքոյանի դեմ հաշվեհարդարի նողկալի փորձը կրկին հարվածեց հայ լրագրության նկուն կազմվածքին: Քանզի ինչքան էլ ամուր ու ահազդու լինի ազատ խոսքը նրանց հանդեպ, ովքեր երազում են Հայաստան՝ առանց լրագրության, նույնքան անպաշտպան են դրա հեղինակները, երբ հայտնվում են կոպիտ ուժին դեմհանդիման: Գայանե Մուքոյանի պարագայում խնդիրը փոքր-ինչ այլ երանգավորում ունի: «Օր» թերթի խմբագրի հայտնի հոդվածից հետո (նաեւ մեր գնահատմամբ՝ անթույլատրելի մի շարք նկատառումներով) լրագրողական հանրույթը, չնչին բացառություններով, մեջքով շրջվեց դեպի այս թերթն ու նրա կատարած առաքելությանը: Մեկուսացման անթափանց ստվերը դեռ վարագուրում է «Օր»-ին ու նրա խմբագրին: Եվ գուցե նաեւ այս հանգամանքը նկատի առնելով, «բեսպրեդելի» ստահակները բացահայտ անպատկառությամբ կատարեցին պատվերը ճիշտ այն ժամանակ, երբ խորհրդարանում ԶԼՄ-ների նախագծի ազատության բաժինը հուսահատ համառությամբ փորձում էր պաշտպանել պատգամավորների ու լրագրողների համեստ մի խումբ: Այս իրադեպը հերթական 3 մասի կոմբինացիա էր ե՛ւ օրինաստեղծներին, ե՛ւ օրինապաշտպաններին, ե՛ւ լրագրողներին, որոնք հաճախ փայփայում են իրենց միտքն այն ինքնախաբեությամբ, թե ազատ խոսքը Հայաստանում կարող է ցանկապատից դուրս գալ... թույլատրելի չափից ավելի:

Սա առաջին ոտնձգությունը չէ հայ լրագրողի հանդեպ եւ առավել եւս կին լրագրողի: Փաստը չդատապարտել չենք կարող:

Դաժան ծեծի ենթարկված լրագրողին անմիջապես տեղափոխել են թիվ 2 հիվանդանոց: Վիրաբույժ Սոս Պապոյանից տեղեկացանք, որ «Օր» թերթի խմբագրի ինքնազգացողությունը բավարար է, տրամադրությունը՝ նույնպես: Սուր գլխացավերն անցել են, վիրակապերը հանվել: Հիշեցնենք, որ ծեծի հետեւանքով տուժածի քիթը կոտրվել է, եւ ձախ աչքի վրա հեմատոմա է առաջացել: Այսօր նա տուն կվերադառնա:

Առաջիններից մեկը, որ հանդես եկավ կատարվածի հանդեպ բողոքի հայտարարությամբ, Հայ արիական միաբանության գերագույն խորհուրդն է: «Հայաստանում «արյունն արյունով լվանալու» գործելակերպը կդառնա ինքնապաշտպանական կենսական պահանջ», զգուշացնում են արիականները:

Դժվար է հստակ կանխագուշակումներ անել իրադեպի դրդապատճառների ու հիմքերի մասին, քանի որ թերթն իր ընդունելի կամ չընդունելի կեցվածքով դառնահամ էր առաջացնում շատերի բերանում, ու ոչ հազվադեպ: Եվ ենթադրել, որ հենց վերջերս թերթի արձանագրած նմանօրինակ մի իրողություն է վրդովվեցրել խաբուսիկ խաղաղ ջրերը կամ ավելի վաղ գրված մեկ ուրիշը, խիստ կասկածելի է:

Թե ինչ է իրականացնում հայրենի ոստիկանությունը հանցադեպի առթիվ, փորձեցինք պարզել ՀՀ ոստիկանության հասարակության հետ կապի ու լրատվության վարչության նորանշանակ պետ Սայաթ Շիրինյանից: Տեղեկացանք, որ կատարվածի առթիվ քրեական գործ է հարուցվել ՀՀ քրօրենսգրքի 258-րդ հոդվածի երրորդ մասի առաջին կետի (խուլիգանություն) հատկանիշներով: Հանցագործներին հայտնաբերելու եւ նրանց ինքնությունը ճշտելու միջոցներ են ձեռնարկվում: Այս պահի դրությամբ ոչինչ բացահայտված չէ: Թերեւս միայն վերաբացահայտվում է ավանդույթի հավակնող այն ճշմարտությունը, որ վենդետտան յուրօրինակ փոխակերպմամբ (վախի ու սպառնալիքի սինդրոմով) աստիճանաբար հիմնավորվում է նաեւ լրագրողների հետ հարաբերություններում:

ԿԱՐԻՆԵ ԴԱՆԻԵԼՅԱՆ

Հայերը վրաց-աբխազական կրակի մեջտեղում

«Մենք ձեր գլխին երկրորդ Ղարաբաղ կսարքենք»

Վրաստանի նախագահ Էդ. Շեւարդնաձեն 2003 թ. մարտի 18-ին Աբխազիայի պատերազմի վրացի վետերանների հետ հանդիպման ընթացքում բառացիորեն ասաց հետեւյալը. «Դուք մարտնչել եք Աբխազիայում, Օսիայում. ձեզանից շատերին հիշում եմ մարտի դաշտից: Առաջին հերթին հիշում եմ նրանց, ովքեր չվերադարձան՝ սպանվեցին: Ես հիշում եմ նրանց դեմքը, նրանք իմ աչքերի առաջ են»:

«Պատերազմը չպետք է սկսվեր ո՛չ Օսիայում, ո՛չ Աբխազիայում, երկու դեպքում էլ դրա առաջը կարելի էր առնել: Դա սխալ էր, մարդկանց սխալը, ովքեր կարող էին կանխել այդ սարսափը», ասաց Շեւարդնաձեն: «Դուք բոլորդ՝ այստեղ հավաքվածներդ, հերոսներ եք: Բայց ես շատ լավ եմ հիշում, թե ինչպես էինք փախչում Աբխազիայից: Մենք՝ ընդամենը մի քանի մարդ, այդ թվում Գեորգի Ղարղարիշվիլին, հանգուցյալ Ջաբա Իոսելիանին, կանգնել էինք ճանապարհին եւ փորձում էինք մարտիկներին կանգնեցնել. «Տղանե՛ր, մի՛ վախեցեք, ամեն ինչ կորած չէ»: Չկարողացանք նրանց առաջն առնել...», ասաց նախագահը:

Էդ. Շեւարդնաձեի նկարագրած դեպքից անցել է ուղիղ տասը տարի, եւ այսօր չորս պատերի մեջ վրացական մամուլի համար դժվար չէ Աբխազիայի ողբերգության մեջ, ի թիվս այլոց, մեղադրել «բարբարոս, դավաճան հայերին»:

Իրականում ողբերգություն եղել է, եւ մեր այս թղթակցությունն Աբխազիայից հենց այդ մասին է:

Հայկական Լաբրա գյուղում վրացի գվարդիականները վերջնագիր են ներկայացնում. «Եթե դուք տանկի առաջամասն ամբողջությամբ չծածկեք ոսկով, ապա մենք ձեր գլխին երկրորդ Ղարաբաղ կսարքենք»:

Այս դեպքը տեղի է ունեցել 1993 թ. գարնանը, երբ Հայաստանն արյունալի պատերազմի մեջ էր, եւ աբխազահայության ողբերգությունը Հայաստան չէր հասնում:

«Մեզ համար Հայաստանի դիրքորոշումն անհասկանալի էր: Պատերազմի ժամանակ Աբխազիա եկան Հայաստանի խորհրդարանի երկու պատվիրակություններ: Շավարշ Քոչարյանին եմ հիշում: Հայաստանը դժգոհ էր, թե մենք ինչու ենք աբխազների կողմից կռվում վրացիների դեմ: Մենք այդ պատվիրակություններին տարանք եւ ցույց տվեցինք ավերված հայկական գյուղերը», հիշում է Գագրայի «Մաշտոց» միության ղեկավար Խաչիկ Մինասյանը:

«1993 թ. Մոսկվայում ինձ հարց տվեցին. «Ինչպե՞ս կարող է պատահել, որ հայերը մահմեդական դրոշի տակ պատերազմեն քրիստոնյա վրացիների դեմ: Ասացի, որ նախ Աբխազիան քրիստոնյա երկիր է, եւ երկրորդ՝ եթե մենք ծնված լինեինք Սիրիայում եւ Սիրիան պատերազմեր, ո՞ր դրոշի տակ պետք է պատերազմեինք», ասում է Մինասյանը:

Հայկական Լաբրան Սիրիայում չէ, այլ Գուլրիփշի շրջանում, եւ վրաց-աբխազական պատերազմում ճակատային գիծ էր երկու թշնամի կողմերի համար էլ:

«Պատահում էր, որ մեկ օրվա ընթացքում գյուղն անցնում էր վրացիների ձեռքը, ապա՝ աբխազների: 900 տնտեսություն ունեցող Լաբրան մնացել էր երկու կրակի արանքում: 1992 թ. դեկտեմբերի 6-ին վրացիները գրավեցին գյուղը», պատմում է Լաբրայի բնակիչներից Նշանը:

Մինչեւ դեկտեմբերի 6-ը վրացի գվարդիականները, «Մխեդրիոնին» արդեն հասցրել էին մի քանի անգամ թալանել շրջափակման մեջ մնացած լաբրացիներին, բայց այն, ինչ տեղի ունեցավ գրավումից հետո, գյուղացիները սարսափով են վերհիշում:

Կիկոս Չեփինյան

Կիկոս Չեփինյանն անձնագրով 54 տարեկան է, դեմքով՝ առնվազն 70: «Փող էին ուզում, ոսկի էին ուզում: Լամպով վառեցին ձեռքս, ասում էին՝ փող տուր: Ասում էի՝ չունեմ, ձեզանից առաջ եկածները տարել են, ասում էին՝ չէ, բե՛ր, փող բե՛ր, ոսկի բե՛ր», ձեռքի այրված սպին ցույց է տալիս Չեփինյանը:

«Լեւոն Գեւորգյանին սպանեցին մեր աչքի առաջ: Երեք օր սպանված մնաց բաղնիքում: Կռվի ժամանակ էր, եւ նրան թաղեցին իր բակում, ապա կռվից հետո տեղափոխեցին գերեզմանատուն: Աշոտ եւ Վարժեն Թեքնեջյան ամուսիններին տանջամահ արեցին իրենց տան մեջ: Վրացիները ոսկի էին ուզում», ասում է Չեփինյանը:

Գյուղացիները պատմում են, թե ինչպես մի օր գվարդիականները մարդկանց փոս փորել են տալիս, ապա կանանց եւ երեխաներին ստիպում իջնել փոսի մեջ, իսկ տղամարդկանց՝ ծածկել փոսը: Վրացի գվարդիականներն ասել են՝ փող, ոսկի բերեք, այլապես բոլորին կենդանի կթաղենք: Գյուղը հավաքվում եւ գվարդիականներին է տալիս վերջին ունեցվածքը:

Խիզախությունը բավարարում է մարդկանց հումորով պատմելու, թե ինչպես էին պարում վրացիների ավտոմատների տակ, ով էր լավ պարում, բայց այս վերջին դեպքը Լաբրայում հիշում են սարսափով: Սարսափով հիշում են այն լացուկոծը, որն ուղեկցվում էր «կենդանի թաղման արարողությանը»:

Քանդված օջախ Լաբրայում:

Վրացական կողմը, չբացառելով վրացի մարտիկների՝ հայերի հանդեպ գործադրած բարբարոսությունները, պնդում է, որ աբխազահայերն էլ են դիմել կտտանքների, բռնաբարել վրացի կանանց, աղջիկներին:

Այսպես, «Աբխազիայի սեւ գիրքը» հատորում, որը 2000 թ. լույս է տեսել Թբիլիսիում, գրված է, թե ինչպես են «հայ գրոհայինները կենդանի վառել Դրանդա գյուղի բնակիչ Նոդար Ժվանիային, բռնաբարել ու սպանել 17-ամյա եւ 15-ամյա Մարինա եւ Եկատերինա Ժվանիա քույրերին, խեղդամահ արել Մզիա Կոնջարիային»:

Եվ վրացիները, եւ աբխազներն ունեն պատերազմի իրենց «սեւ» գիրքը՝ «Աբխազիայի ողբերգությունը» (1993 թ., Սուխում) եւ «Աբխազիայի սեւ գիրքը» (2000 թ., Թբիլիսի): Կողմերը միմյանց մեղադրում են դաժանությունների, խաղաղ բնակչության կոտորածների, անգամ՝ ցեղասպանություն իրագործելու մեջ:

ԹԱԹՈՒԼ ՀԱԿՈԲՅԱՆ, Թբիլիսի

Ժողովրդավարությունը ընտրությունների վիճակագրության հայելում

1995-2003 թթ. ընթացքում մեր երկրում տեղի ունեցած խորհրդարանական երեք ընտրությունների տվյալների համեմատական վերլուծության փորձ է Շիրակի երկրագիտական թանգարանի երիտասարդ գիտաշխատող, Մ. Նալբանդյանի անվան պետական մանկավարժական ինստիտուտի դասախոս Արտաշես Բոյաջյանի վերջերս կատարած ուսումնասիրությունը, որը շարունակաբար տպագրվել է Գյումրու ժուռնալիստների «Ասպարեզ» ակումբի համանուն հանդեսի երեք համարներում: Ընտրական գործընթացների զարգացման միտումները վեր հանող նման կարգի հետազոտություններ Հայաստանում, ինչպես նշում է հեղինակը, գրեթե չեն կատարվել, մինչդեռ դրանք կարեւոր նշանակություն ունեն եւ ցույց են տալիս երկրի ժողովրդավարացման մակարդակը, սոցիալ-մշակութային զարգացման առանձնահատկությունները:

Հայաստանում ընտրությունների միջոցով հասարակության կողմից իշխանություն ձեւավորելու առաջին փորձը, ասվում է հրապարակման մեջ, 1990 թ. մայիսին իրականացված Գերագույն խորհրդի ընտրություններն էին: Սակայն դա խորհրդային Միությունից ժառանգություն մնացած խորհրդարան էր, որը չէր կարող համարվել անկախ Հայաստանի ժողովրդի կողմից լիազորություն ստացած իշխանություն: Այս եւ 1991 թ. առաջին նախագահական ընտրություններով հիմնականում զգացմունքային հողի վրա (եւ ոչ ըստ ներկայացրած ծրագրերի) ձեւավորված իշխանությունները մինչեւ 95 թվականը չեն առաջնորդվել անկախացած պետության ծրագրային զարգացման հայեցակարգով, այլ գործում էին իրավիճակային պայմանների թելադրանքով: Դա, ընդգծում է Ա. Բոյաջյանը, առաջին զանգն էր պետականության կայացման սխալ ճանապարհի: Հոդվածագրի հայացքով, երկրի համար ծանր հետեւանքներ ունեցած եւ աննպաստ քաղաքական միջավայր ձեւավորած նման գործելաոճը, ինչպես պարզվեց, ձեռնտու էր իրեն՝ գործող իշխանությանը, որը հիմնական դերակատարը դարձավ արդեն 1995 թվականի Ազգային ժողովի ընտրություններում: Այդ ընտրությունների արդյունքով ձեւավորված նոր խորհրդարանի 190 պատգամավորներից միայն 17-ն էին ընդդիմադիր քաղաքական ուժերի ներկայացուցիչներ, որոնցից 12-ն ընտրվել էին համամասնական ցուցակներով: Օրենսդիր եւ գործադիր ամբողջ իշխանությունը կենտրոնացավ «Հանրապետություն» միավորման, հիմնականում՝ ՀՀՇ-ի ձեռքին... Նման պայմաններում ընդդիմությունը որեւէ գործնական լծակ չուներ ազդելու հանրապետության սոցիալ-տնտեսական եւ քաղաքական իրավիճակի վրա:

Ուսումնասիրության մեջ վերլուծաբար քննության են առնվում համեմատաբար ազատ ու արդար համարվող՝ 1999 թ. Ազգային ժողովի ընտրությունների ամփոփիչ տվյալները ընտրողների մասնակցության, մասամբ նաեւ նրանց կողմնորոշումների վերաբերյալ: Ըստ բերված այդպիսի տվյալների, եթե 1995 թ. ԱԺ համամասնական ընտրություններին մասնակցած ընտրողների թիվը կազմել է 750.145 մարդ, ապա 1999 թվականին՝ 1 մլն 139.137, այսինքն՝ 388.992-ով ավելի: 1995-1999 թթ. ընկած ժամանակահատվածում հանրապետության խորհրդարանական եւ նախագահական ընտրությունների մասնակիցների թվի աճն ըստ պաշտոնական տվյալների հաշվարկելիս կազմում է 25-30 տոկոս: Բնակչության զանգվածային արտագաղթի պայմաններում ընտրությունների մասնակիցների թվի նման աճը կասկածելի համարելով, հեղինակը հետաքրքրական հաշվարկ է կատարում Լոռու, Շիրակի եւ Տավուշի մարզերի օրինակով: 1995-2003 թթ. ընթացքում այս երեք մարզերում էներգիա ստացող բնակչության էլեկտրահաշվիչների թվի կտրուկ նվազում է արձանագրվել 58.581 հատով: Նշանակում է՝ մոտավորապես այդքան ընտանիք նշված ժամանակամիջոցում հեռացել է եւ բացակայում է հանրապետությունից: Եթե հաշվենք, որ յուրաքանչյուր ընտանիքից երկուսը կամ երեքը ընտրողներ են, ապա կարելի է կարծել, որ այդ տարիներին հիշյալ երեք մարզերում առկա ընտրողների թիվը նվազել է 117,2 - 175,7 հազար մարդով կամ 22,5 - 33,8 տոկոսով: Այս պարագայում ընտրությունների մասնակիցների պաշտոնական բացարձակ թվերը հիմք ընդունելու դեպքում կստացվի մասնակցության 95-ից ավելի տոկոս, որն իրական չէ:

Ըստ 1999-ի համամասնական ընտրակարգով ընտրությունների բերված տվյալների, այդ խորհրդարանական ընտրություններին ընտրողների մասնակցության ամենաբարձր գործակից՝ 64,8 տոկոս, գրանցվել է Սյունիքի մարզում, իսկ ամենացածրը՝ 41,4 տոկոս, Երեւան քաղաքում: Նաեւ մյուս մարզերի տվյալների համեմատությամբ նկատվում է, որ այն մարզերում, որտեղ ուրբանիզացման մակարդակը բարձր է, ընտրություններին մասնակցածների տեսակարար կշիռը զիջում է ուրբանիզացման ցածր մակարդակ ունեցող մարզերի ցուցանիշին: Այսինքն գյուղական եւ փոքր քաղաքային բնակավայրերում նկատելի է ընտրողների ավելի ակտիվ մասնակցություն, քան խոշոր քաղաքային բնակավայրերում: Եվ երկրորդ՝ ստացվում է նաեւ, որ գյուղական ընտրող բնակչությունն ընտրում է առավելապես իշխանության, քան ընդդիմության թեկնածուներին: Հոդվածագիրը մասնավորապես սրա հետ է կապում 2003 թվականին խոշոր քաղաքների (օրինակ՝ Գյումրու) ընտրատարածքների մեջ նաեւ գյուղական բնակավայրերի ընդգրկումը:

Մեր հանրապետությունում կանայք որպես քաղաքական գործունեության սուբյեկտ հանդես են գալիս երեք տարբեր հարթություններում: Առաջին՝ կինը որպես ակտիվ քաղաքական գործիչ: Այս իմաստով ընդգրկվածության մակարդակը, հայտնի է, մնում է ցածր: Երկրորդ՝ կինը որպես ընտրող: Ա. Բոյաջյանի ուսումնասիրությամբ, հիմնականում ընտրողների այս զանգվածն է կաշառվում ընտրությունների ժամանակ: Արված մոտավոր հաշվարկներով՝ ՀՀ ընտրազանգվածի 30 տոկոսից ավելին նման կանայք են: Եվ վերջապես՝ կանայք բավական գործուն դեր ունեն որպես ընտրական հանձնաժողովների անդամներ՝ հանդես գալով ինչպես իշխանության, այնպես էլ ընդդիմության կողմից:

Դիտարկելով վերջին ութը տարիներին հանրապետության հասարակական-քաղաքական բուրգի հիերարխիկ փոփոխությունների բնույթը, հոդվածագիրը հետեւություն է անում, թե Հայաստանի Հանրապետությունն ըստ էության ընտրել է ոչ թե ժողովրդավարացման ուղին, այլ իշխանությունների օժանդակությամբ կառուցվող օլիգարխիկ-կլանային եւ մարգինալային համակարգը: Երեք խորհրդարանական ընտրություններում մասնավորապես քաղաքական դաշինքների ստացած քվեների վերլուծությունը ցույց է տալիս, որ երբ դաշինք են կազմել իշխանական եւ իշխանամետ ուժերը, ընտրություններին միշտ հաղթող են դուրս եկել, իսկ երբ նույնն արել են ընդդիմադիր քաղաքական ուժերը, ԱԺ-ում մեծամասնություն չեն կազմել: Մինչդեռ, ինչպես նշվում է հրապարակման մեջ, այս տարիներին մեր երկրում տեղի ունեցած քաղաքական եւ տնտեսական ճգնաժամերը պիտի որ բերեին ընտրողների տրամադրությունների արմատական փոփոխությունների, հետեւաբար՝ նաեւ քաղաքական ուժերի դասավորության փոփոխության: Էթնոքաղաքագետը չի բացառում, որ 1995 թվականից սկսած՝ իշխող քաղաքական ուժերի կողմից մշակվել է ընտրությունների անցկացման մի տեխնոլոգիա, որով իրենք եւ սատարող քաղաքական ուժերը տարբեր ընտրություններում միջին հաշվով ստացել են տրված ձայների 61-64 տոկոսը, ընդդիմությունը՝ 21-26, ավանդական քաղաքական ուժերը 14-20 եւ բնակչության որեւէ սոցիալական խմբի շահերը ներկայացնող քաղաքական ուժերը՝ 14-15 տոկոս:

ԳԵՂԱՄ ՄԿՐՏՉՅԱՆ, Գյումրի

ԿԱՐԵՒՈՐ ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

ԴԱՎ-ի (ՍՊԻԴ) տարածումը նախկին ԽՍՀՄ հանրապետություններում

«Lancet» բժշկագիտական հանդեսի տվյալների համաձայն, Արեւելյան Եվրոպայի եւ Միջին Ասիայի երկրներում ԴԱՎ-ի վիրուսակիրների մոտավոր թիվը 2001 թ. կազմել է 1200000: Նույն թվականին հիվանդացել է 250 հազար մարդ: 15-49 տարեկան բնակչության մեջ վիրուսակիրները կազմել են 0,6 տոկոս: Նույն տարիքի կանանց մեջ վարակված են եղել 260 հազարը: 2001 թ. նույն տարածաշրջաններում դավակիր է եղել 15000 երեխա, ԴԱՎ-ից մահացել է 25000 մարդ:

Ինչ վերաբերում է նախկին ԽՍՀՄ հանրապետություններին, ԱՊՀ միջպետական վիճակագրական կոմիտեի եւ ՀՀ առողջապահության նախարարության տվյալներով, Հայաստանում 2001 թ. ԴԱՎ-ով հիվանդների մոտավոր թիվը կազմել է 2400: Սա բավական մտահոգիչ թիվ է: 15-49 տարեկան բնակչության մեջ վիրուսակիրները կազմել են 0,2 տոկոս: Նույն տարիքի կանանց մեջ վարակված են եղել 480-ը: Հիվանդ է եղել 100-ից պակաս երեխա: Նույն թվականի տվյալներով, ԴԱՎ-ից մահացել է 100-ից պակաս մարդ: 15-49 տարեկան բնակչության մեջ վարակակիրները կազմել են 0,1 տոկոսից պակաս, հիվանդ կանանց թիվը՝ 280, մահացության դեպքերը՝ 100-ից պակաս:

Ադրբեջանում 2001 թ. հիվանդ է եղել 1400 մարդ: 15-49 տարեկան բնակչության մեջ վարակակիրները կազմել են 0,1 տոկոսից պակաս, հիվանդ կանանց թիվը՝ 280, մահացության դեպքերը՝ 100-ից պակաս:

Բելառուսում վարակված է եղել 15000 մարդ: 15-49 տարեկան բնակչության մեջ վարակակիրների տոկոսը 0,3 է: Հիվանդ կանայք՝ 3700, մահացել է 1000 մարդ:

Էստոնիայում վարակվածների թիվը 7700 է: 15-49 տարեկան բնակչության մեջ վիրուսակիրները կազմել են 1 տոկոս, հիվանդ կանանց թիվը՝ 1500, մահացության դեպքերը՝ 100-ից պակաս:

Վրաստանում 2001 թ. ԴԱՎ-ով հիվանդ է եղել 900 մարդ: 15-49 տարեկան բնակչության մեջ վարակակիրները կազմել են 0,1 տոկոսից պակաս, հիվանդ կանայք՝ 180, մահացության դեպքերը՝ 100-ից պակաս:

Ղազախստանում նույն ցուցանիշները կազմել են համապատասխանաբար 6000, 0,1 տոկոս, 1200 եւ 300:

Ղրղզստանում 2001 թ. վարակված է եղել 500 մարդ: 15-49 տարեկան բնակչության մեջ վիրուսակիրների տոկոսը 0,1-ից ցածր է եղել, հիվանդ կանանց թիվը՝ 100-ից պակաս, մահացության դեպքերը՝ 100-ից պակաս:

Լատվիայում նույն ցուցանիշները կազմել են համապատասխանաբար 5000, 0,4 տոկոս, 1000 եւ 100-ից պակաս, Լիտվայում՝ 1300, 0,1 տոկոս, 260 եւ 100-ից պակաս, Մոլդովայում՝ 5500, 0,2 տոկոս, 1200 եւ 300:

Վիճակը համեմատաբար բարվոք է եղել Տաջիկստանում եւ Թուրքմենստանում, որտեղ ԴԱՎ-ով հիվանդների թվերը կազմել են համապատասխանաբար 200 եւ 100-ից պակաս, վարակի տարածման տոկոսը՝ 0,1-ից ցածր, հիվանդ կանանց թիվը՝ 100-ից պակաս, մահացության դեպքերը՝ 100-ից պակաս:

Ռուսաստանի Դաշնությունում 2001 թ. ԴԱՎ-ով հիվանդ եղել է 700000 մարդ: Սա ամենաբարձր ցուցանիշն է ամբողջ հետխորհրդային տարածքում եւ լուրջ մտահոգության տեղիք է տալիս, նկատի ունենալով մասնավորապես հայ-ռուսական սերտ շփումները: 15-49 տարեկան բնակչության մեջ վարակակիրները կազմում են 0,9 տոկոս, նույն տարիքի հիվանդ կանանց թիվը 180000 է, մահացության դեպքերը՝ 9000:

Պակաս մտահոգիչ չէ Ուկրաինայի վիճակը, որտեղ 2001 թ. վարակված է եղել 250000 մարդ: 15-49 տարեկան բնակչության մեջ վիրուսակիրները կազմել են 1 տոկոս, հիվանդ կանանց թիվը՝ 76000, մահացության դեպքերը՝ 11000:

Ամփոփելով կարող ենք ասել, որ նախկին ԽՍՀՄ հանրապետություններում ԴԱՎ-ի տարածման աստիճանները բավական տարբեր են: Տվյալներ չկան միայն Ուզբեկստանի վերաբերյալ: Բայց անկախ դրանից կարելի է պնդել, որ այդ վտանգավոր վարակն ամենից քիչ է ախտահարել նախկին ԽՍՀՄ միջինասիական հանրապետությունները:

Ամենաբարվոքը Թուրքմենստանի վիճակն է, ապա՝ Տաջիկստանինը եւ Ղրղզստանինը: Բոլորն էլ մահմեդական եւ բավական պահպանողական պետություններ են: Բոլոր երեքում էլ վարակի տարածման տոկոսը 0,1-ից ցածր է: Նույնը կարելի է ասել Ադրբեջանի մասին:

Քրիստոնյա պետությունների մեջ բարվոք է Վրաստանի, Լիտվայի, Էստոնիայի վիճակը, որտեղ վարակի տարածումը կազմում է 0,1 տոկոսից պակաս կամ 1 տոկոս: Հայաստանում եւ Մոլդովայում կազմում է 0,2 տոկոս, Բելառուսում՝ 0,3, Լատվիայում՝ գրեթե 0,4 տոկոս:

Վիճակն առավել վատ է Ուկրաինայում, Ռուսաստանում եւ Էստոնիայում, որտեղ 15-49 տարեկան բնակչության մեջ վարակի տարածումը կազմում է 0,9-1 տոկոս:

Պատրաստեց Պ. ՔԵՇԻՇՅԱՆԸ

ՎԱՏԻԿԱՆ

31 նոր կարդինալները կընտրեն պապի իրավահաջորդին

Վերջին օրերին աշխարհի լրատվամիջոցներում հաղորդումներ են երեւացել Հռոմի Հովհաննես Պողոս Բ պապի առողջական վիճակի վատթարացման վերաբերյալ: BBC գործակալությունը հաղորդում է, որ պապն արդեն նշանակել է 31 նոր կարդինալներ, որոնք իր մահվան դեպքում պարտավոր են իրավահաջորդ ընտրել:

Պապի ընտրյալ կարդինալների անունները հանդիսավորությամբ հրապարակվել են Վատիկանում՝ Սուրբ Պետրոսի տաճարի հրապարակում: Ընտրյալների ցանկի հրապարակման ժամանակ, սակայն, անուններից մեկը չի նշվել: Սովորաբար այդպես են վարվում այն դեպքում, երբ կարդինալի կեցության երկրում կաթոլիկ եկեղեցին ենթարկվում է հալածանքների:

Կարդինալների մեծ մասի տարիքը 80-ից ցածր է: Նրանցից 18-ը Եվրոպայից են, 5-ը՝ ԱՄՆ-ից, 3-ը՝ Աֆրիկայից, 4-ը՝ Ասիայից եւ մեկի անունն էլ չի հիշատակվում:

Բրիտանացիների մեծ մասը չի վստահում Թոնի Բլերին եւ լեյբորիստներին

Լեյբորիստական կուսակցության ամենամյա համագումարի նախօրեին Մեծ Բրիտանիայում հրապարակված հարցման տվյալները վկայում են, որ բրիտանացիների գերակշիռ մեծամասնությունն այլեւս չի վստահում վարչապետ Թոնի Բլերին:

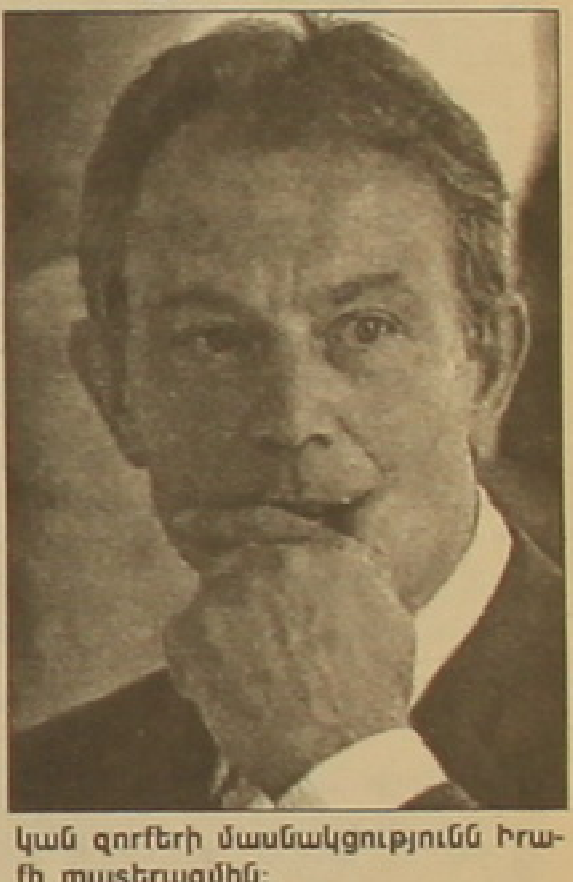

Ֆրանսպրեսը հաղորդում է, որ երեկ «Դեյլի թելեգրաֆ» թերթում հրապարակված արդյունքների համաձայն, հարցման 2300 մասնակիցների 74 տոկոսը դժգոհ կամ շատ դժգոհ է վարչապետից եւ իր կառավարությունից: Թոնի Բլերին եւ նախարարներին դրականորեն է վերաբերվում բրիտանացիների ընդամենը 24 տոկոսը: Անցյալ տարվա համեմատ այս ցուցանիշը նվազել է 11 տոկոսով:

Նույն հարցման տվյալները վկայում են, որ կառավարող լեյբորիստական կուսակցությանը վստահում է բրիտանացիների ընդամենը 31 տոկոսը: Դա ամենավատ արդյունքն է 1994 թ. Բլերի կուսակցապետ դառնալուց ի վեր: Հարցման մասնակիցների 71 տոկոսը դժգոհ է կառավարության «ստախոսությունից եւ քաղաքական շահարկումներից»:

Մարդիկ դժգոհ են նաեւ առողջապահական եւ կրթական համակարգերի վիճակից:

Բրիտանացիների 70 տոկոսը գտնում է, որ 90-ական թթ. Թոնի Բլերի ղեկավարությամբ արդիականացված Նոր լեյբորիստական կուսակցությունը կորցրել է կապը ժողովրդական զանգվածների հետ: Մարդկանց 54 տոկոսը դատապարտում է բրիտանական զորքերի մասնակցությունն Իրաքի պատերազմին:

Մեծ Բրիտանիայի հարավում երեկ սկսվել է լեյբորիստների չորսօրյա համագումարը, որը, ըստ կանխատեսումների, կարող է անչափ մեծ փորձություն դառնալ վարչապետի համար: Վերջինս ելույթ կունենա այսօր եւ թերեւս կփորձի արդարացնել Իրաքի պատերազմը: Իսկ չորեքշաբթի օրը նախատեսված է անցկացնել այդ պատերազմին նվիրված բանավեճ, որի ընթացքում ելույթներ կունենա պաշտպանության նախարար Ջեֆ Հունը եւ արտգործնախարար Ջեկ Սթրոն:

Մոսկովյան պոռնիկներին սպառնում է հարկադիր զննություն կամ արտաքսում

Այն պահից, երբ Մոսկվայում սկսեցին միջոցներ ձեռնարկել անսովոր թրաֆիքինգի կանխման նպատակով, քաղաքից արտաքսվել են 500 վիետնամցիներ ու չինացիներ: Այդ մասին Մոսկվայի կառավարության նիստում հայտնել է քաղաքի ՆԳ վարչության պետ Վլադիմիր Պրոնինը:

Նրա խոսքերով, անհրաժեշտ է «համանման միջոցներ ձեռնարկել նաեւ մերձավոր արտասահմանից եկած պոռնիկների նկատմամբ»:

Իսկ Մոսկվայի առողջապահության վարչության ղեկավար Անդրեյ Սելցովսկին նույն նիստում առաջարկել է պոռնիկներին եւ թմրամոլներին հարկադիր զննության ենթարկել, որպեսզի հնարավոր լինի պարզել, թե ԴԱՎ-ով հիվանդ չե՞ն արդյոք:

Ինտերֆաքս գործակալությունը նշում է, որ ՌԴ գործող օրենսդրությունը թույլատրում է նման զննություն կատարել միայն «անտեղյակ զուգընկերոջ վարակման վտանգի առկայության» դեպքում: Բայց Սելցովսկին գտնում է, որ միայն հարկադիր զննությունը թույլ կտա պարզել «ԴԱՎ-ի տարածման իրական պատկերը»:

Փորձագետների գնահատումների համաձայն, մոսկովյան պոռնիկների մոտ 15 տոկոսը ԴԱՎ-ի վարակակիր է:

Պ. Ք.

Ճապոնիայում մահացել է աշխարհի ամենածեր տղամարդը

Ճապոնիայում կիրակի օրը մահացել է 114-ամյա Յուկիչի Չուգանջին: Վերջին երկու տարիներին նա համարվում էր աշխարհի ամենածեր տղամարդը:

BBC գործակալությունը հաղորդում է, որ Չուգանջին նախաճաշից հետո սովորականի պես հարազատներին շնորհակալություն է հայտնել հոգածության համար, փակել է աչքերը եւ մահացել:

Յուկիչի Չուգանջին ծնվել է 1889 թ. մարտի 23-ին Օգորի քաղաքում (Կյուսյու կղզի): Տեխնիկումն ավարտելուց հետո ամբողջ կյանքում զբաղվել է շերամաբուծությամբ: Ունի 7 թոռ եւ 12 ծոռ: Հինգ զավակներից ողջ է մնացել միայն 72-ամյա դուստրը՝ Կիոկոն:

Դստեր խոսքերով, հոր երկարակեցության գլխավոր պատճառներն էին ժուժկալ ապրելակերպը եւ լավատեսությունը: Յուկիչին ոգելից խմիչքից չէր հրաժարվում, բայց չէր էլ չարաշահում: Նրա սիրելի ճաշատեսակն է եղել եփած բրնձով ճուտը: Սիրել է նաեւ խոզի, տավարի միս եւ կաթ:

Վերջին 5 տարիներին ծերունին անկողնուց քիչ էր վեր կենում, քանի որ տեսողությունը վատացել էր: Բայց նա աշխուժորեն հետաքրքրվում էր աշխարհի անցուդարձով:

BBC-ի տվյալներով՝ Կյուսյու կղզում է ապրում նաեւ աշխարհի ամենածեր կինը՝ Կամատո Հոնգոն, որը 116 տարեկան է: Հաղորդվում է, որ Ճապոնիայում 100-ից բարձր տարիք ունեցող երկարակյացների թիվն անցնում է 15 հազարից: Նրանց 80 տոկոսը կազմում են կանայք:

Շվարցենեգերը կդառնա՞ Կալիֆոռնիայի նահանգապետ

Կալիֆոռնիացի ընտրողների շրջանում անցկացված վերջին հարցումները վկայում են, որ նահանգի բնակիչները մտադիր են հետ կանչել ներկայիս նահանգապետ Գրեյ Դեւիսին: CNN հեռուստաընկերության տվյալներով, ամենավերջին հարցման մասնակիցների 63 տոկոսը կողմ է արտահայտվել Դեւիսի հետկանչմանը:

Այն հարցին ի պատասխան, թե իրենք ո՞ւմ կուզենային տեսնել նահանգապետի պաշտոնում, ընտրողների 40 տոկոսը տվել է Հանրապետական կուսակցության թեկնածու, կինոդերասան Առնոլդ Շվարցենեգերի անունը: Նրա գլխավոր մրցակցի՝ դեմոկրատ Կրուզ Բուստամանտեի օգտին արտահայտվել է հարցման մասնակիցների 25 տոկոսը: Հանրապետական սենատոր Թոմ Մաքլինտոկին պաշտպանել է ընտրողների 18 տոկոսը:

Հարցմանը մասնակցել է 787 մարդ, եւ արդյունքը պարզելիս անճշտությունը կարող է կազմել 4 տոկոս, նշում է CNN-ը: Ստացված տվյալները ցույց են տալիս, որ նահանգապետական ընտրություններում «Տերմինատոր» Շվարցենեգերը ամենայն հավանականությամբ հաջողության կհասնի: Ավելի վաղ անցկացված հարցումների տվյալների համաձայն, նրա առավելությունն այդքան էլ բացահայտ չէր եղել:

«Համասը» ֆինանսավորվում է Սաուդյան Արաբիայից, Եվրոպայից եւ ԱՄՆ-ից

ԱՄՆ Կոնգրեսում անցյալ շաբաթ լսումներ են անցկացվել պաղեստինյան «Համաս» ահաբեկչական կազմակերպության ֆինանսավորման աղբյուրների վերաբերյալ: «WorldTribune» ինտերնետային սայթը տեղեկացնում է, որ Կոնգրեսում զեկուցումով հանդես է եկել իսլամական արմատական խմբավորումների ֆինանսավորման կասեցման հանձնաժողովի ղեկավար Դեւիդ Աուֆհաուզերը: Նրա տվյալներով, «Համասի» միջոցների մեծ մասն ստացվում է Սաուդյան Արաբիայից:

Պարսից ծոցի երկրների համագործակցության խորհուրդն ամերիկացիներին պատշաճ աջակցություն ցույց չի տալիս «Համասի» ֆինանսավորումը կասեցնելու գործում, նշել է Աուֆհաուզերը: Նրա խոսքերով, նույնը կարելի է ասել Եվրամիության երկրների մասին, որտեղից եւս «Համասը» միջոցներ է ստանում:

Քրեական ծագումով միջոցներ ստացվում են նաեւ ԱՄՆ-ից: Հաղորդվում է, որ ամերիկյան իրավապահ մարմինները երկրի բանկերում 24,7 մլն դոլար են սառեցրել «Համասի» հետ կապված անձանց հաշիվներում:

Հետաքննությունների դաշնային բյուրոյի ներկայացուցիչ Ջոն Պիստոլը կոնգրեսականներին հայտնել է, որ «Համասի» տարեկան բյուջեն կազմում է մոտ 50 մլն դոլար: Այդ գումարի կեսն ստացվում է Պարսից ծոցի երկրներից: Նրա խոսքերով, «Համասի» ֆինանսավորման աղբյուրներն են մասնավորապես թմրադեղերի առեւտուրը, վարկային քարտերով եւ կեղծ փաստաթղթերով իրականացվող խարդախությունները, մաքսանենգությունը:

Աթենքում շարունակվում է Գուսինսկու դատավարությունը

Երեկ Աթենքում վերսկսվել են ռուսաստանցի գործարար Վլադիմիր Գուսինսկու արտաքսման հետ կապված լսումները: Դրանք ընդհատվել էին սեպտեմբերի 25-ին՝ հավելյալ փաստաթղթերի թարգմանության անհրաժեշտության կապակցությամբ:

Սեպտեմբերի 18-ին ՌԴ դատախազությունը Աթենքի դատարանին հարցապնդում էր ուղարկել Գուսինսկուն արտաքսելու պահանջով: Նրա փաստաբան Ալեքսանդր Բերեզինի կարծիքով, այս հարցապնդումը քաղաքական երանգ ունի եւ ոչնչով չի տարբերվում 2000 եւ 2001 թթ. իսպանական դատարան ուղարկված հարցապնդումներից:

Օգոստոսի 22-ին Թել Ավիվից Աթենք ժամանած Գուսինսկուն ձերբակալել էին, քանի որ նրան որոնում էր Ինտերպոլը: Սակայն ավելի ուշ Ինտերպոլի կենտրոնակայանից տեղեկություն ստացվեց, թե կազմակերպությունը նրան ձերբակալելու կարգադրություն չի արել:

Պատմությունը խճճված է: Համենայն դեպս, ձերբակալությունից մեկ շաբաթ անց Գուսինսկուն ազատ արձակեցին 100 հազար եվրո գրավի դիմաց: Մնում է սպասել եւ տեսնել, թե Աթենքի դատարանն ինչ վճիռ կկայացնի նրա արտաքսման կապակցությամբ: Հիշեցնենք, որ Ռուսաստանում Գուսինսկուն ամբաստանում են խարդախության, իսկ այժմ՝ նաեւ փողերի լվացման մեջ:

ԱԶԳ

Արվեստով շնչող աշնանային օրեր

Սեպտեմբերի 25-ը եւ 26-ը իրավամբ կարելի է մշակութային օրեր համարել Արցախում: Գրիգոր Նարեկացու անմահ ստեղծագործության՝ «Մատյան ողբերգության» պոեմի հազարամյակին նվիրված միջոցառումների շրջանակներում Ստեփանակերտ ժամանած ՀՀ գրողների միության պատվիրակությանը, ՀԳՄ վարչության նախագահ Լեւոն Անանյանի գլխավորությամբ, սեպտեմբերի 25-ին հյուրընկալեց Արցախի պետհամալսարանը: Առիթը բանաստեղծ Հովհաննես Գրիգորյանի վերջերս լույս տեսած «Կես ժամանակ» բանաստեղծական ժողովածուն էր, որի քննարկումը տեղի ունեցավ ԱրՊՀ մեծ դահլիճում: Գրական երեկոն բացելով, Արցախի գրողների միության վարչության նախագահ Վարդան Հակոբյանը նշեց Հ. Գրիգորյանի պոեզիայի նշանակությունն արդի հայ գրականության մեջ՝ ընդգծելով նրա գրական ժառանգությունը որպես նշանակալից երեւույթ: Բանաստեղծի վերջին գրքի շարժառիթով վերլուծելով ընդհանրապես նրա գրական գործունեությունը, մյուս ելույթ ունեցողները նշեցին Հ. Գրիգորյանի՝ ընթերցողների կողմից միշտ սպասված հեղինակ լինելու հանգամանքը:

Հովհաննես Գրիգորյանը, շոյված լինելով արցախցի ընթերցողների ջերմ գնահատանքից, շնորհակալություն հայտնեց միջոցառման կազմակերպիչներին, խոստանալով այսուհետ եւս գրիչը ծառայեցնել իր պոեզիայի երկրպագուների հոգեւոր պահանջների լիարժեք բավարարմանը:

Հաջորդ օրը, առավոտյան, «Գրիգոր Նարեկացի» համալսարանի բակում տեղի ունեցավ միջնադարյան մեծ բանաստեղծի հարթաքանդակի բացման արարողությունը: ՀԳՄ վարչության նախագահ Լ. Անանյանն այս առիթով նշեց, որ Նարեկացու հուշաքարի բացումը Ստեփանակերտում համահայկական երեւույթ է, որովհետեւ Նարեկացին տիեզերական ժամանակով է կապված բոլոր սերունդների հետ:

Արցախցի անվանի քանդակագործ Ալբերտ Հարությունյանի ստեղծած այս մշակութային կոթողը, տեղադրված լինելով Ստեփանակերտի կենտրոնական փողոցում, այսուհետեւ ավելի կհարստացնի օրեցօր գեղեցկացող մայրաքաղաքի ընդհանուր տեսքը: Հարթաքանդակի բացմանը ելույթ ունեցան ակադեմիկոս Սերգեյ Սարինյանը, բանաստեղծ Հրաչյա Բեգլարյանը, Նարեկացու անունը կրող համալսարանի ուսանողները:

Այնուհետեւ «Գրիգոր Նարեկացի» համալսարանի դահլիճում տեղի ունեցավ գիտաժողով՝ նվիրված «Մատյան ողբերգության» պոեմի հազարամյակին: Գիտական թեմայով ելույթները մեկ անգամ եւս հավաստեցին Նարեկացու պոեզիայի մեծ արժեքը համաշխարհային արվեստի առումով: Վերստին ընդգծվեց այն համոզումը, որ հայ ժողովրդի համար ամենակարեւոր կռվանը եղել ու մնում է նրա մշակույթը:

Նարեկացիական միջոցառումը երեկոյան շարունակվեց Ստեփանակերտի մշակույթի եւ երիտասարդության պալատում՝ գեղարվեստական համերգով:

ԿԻՄ ԳԱԲՐԻԵԼՅԱՆ
Ստեփանակերտ

Արժեքավոր ձեռքբերում

Ե. Չարենցի անվան գրականության եւ արվեստի թանգարանի կինոարվեստի բաժինը վերջերս համալրվեց կինոռեժիսոր, ԽՍՀՄ ժող. արտիստ, պետական մրցանակների դափնեկիր Ֆրունզե Դովլաթյանի անձնական նյութերով (1200 փաստաթուղթ), որոնք սիրով թանգարանին է նվիրել ռեժիսորի այրին, «Հայֆիլմի» հնչյունային օպերատոր Իռեն Օրդուխանյանը:

Ֆ. Դովլաթյան արվեստագետը, ձեւավորվելով հայկական կինոարվեստի հրաշալի ավանդույթներով, բարձրացրեց այն մի նոր աստիճանի՝ դառնալով այդ բնագավառի եզակի անհատականություններից մեկը:

«Բարեւ, ես եմ» (1965 թ.), «Սարոյան եղբայրներ» (1968 թ.), «Երեւանյան օրերի խրոնիկա» (1972 թ.), «Երկունք» (1976 թ.), «Ապրեցեք երկար» (1979 թ.), «Մենավոր ընկուզենի» (1986 թ.), «Կարոտ» (1990 թ.)՝ ահա ոչ լրիվ շարքը այն ֆիլմերի, որոնցից յուրաքանչյուրը նոր խոսք եւ թարմ շունչ բերեց հայկինոյի պատմության մեջ:

Դովլաթյանի անձնական ֆոնդը եկավ լրացնելու հայկական կինոարվեստի մեծերի՝ Հ. Բեկնազարյանի, Դ. Դզնունու, Է. Մելիք-Քարամյանի, Գ. Չախիրյանի, Դ. Ֆելդմանի եւ այլոց ֆոնդերի ու հավաքածուների շարքը, որոնց փաստաթղթային քանակն անցնում է 50 հազարից: Իսկ յուրաքանչյուր փաստաթուղթ կյանքի մի պատառիկ է, անկախ նրանից՝ կհիշե՞ս դրա մասին, թե՞ ոչ, նա իր գոյությամբ անընդհատ կհիշեցնի իրեն:

Ֆոնդում եղած նյութերը պերճախոս վկաներն են հայկական կինոյում Ֆ. Դովլաթյանի կատարած դերի եւ որ ամենակարեւորն է՝ բեղմնավոր ռեժիսորական գործունեության մասին:

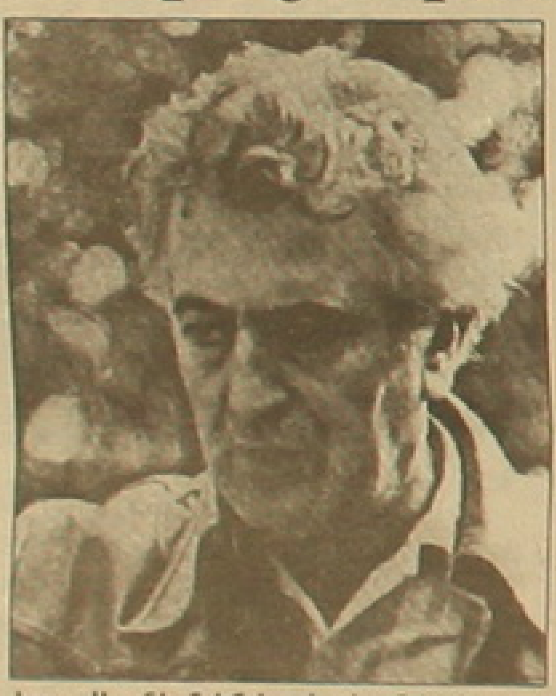

Ֆոնդի զգալի մասն են կազմում նկարահանման նախնական փուլի նյութերը՝ ստեղծագործական հայտերը, համառոտ բացատրագրերը, դիտողությունները, լիբրետոները, գրական եւ ռեժիսորական սցենարները:

Անձնական փաստաթղթերի բաժնում կինոռեժիսորի կենսագրական նյութերն են՝ հրամանագրեր, տեղեկանքներ, դիմումներ, ծրագրեր, ազդագրեր, ուղերձներ, տարբեր փառատոներին ստացած դիպլոմներ ու մրցանակներ եւ վերջապես վերջին տարիների ամենաարժեքավոր պարգեւը՝ «Մովսես Խորենացի» մեդալի վկայականը:

Հայկինոյին առնչվող բազմաթիվ հարցեր են քննարկվում Ֆ. Դովլաթյանի եւ Անդրեյ Տարկովսկու, Սերգեյ Գերասիմովի, Արմեն Ջիգարխանյանի, Անատոլի Ռոմանովի եւ շատ ուրիշների հետ ունեցած նամակագրություններում: Ֆոնդում մեծ հետաքրքրություն ներկայացնող՝ կյանքի եւ դերերի, նկարահանված ֆիլմերի, դրվագների, շրջագայությունների եւ տարբեր արվեստագետներից ստացած լուսանկարները հաստատում են այն ճշմարտությունը, որ յուրաքանչյուր լուսանկար սերունդներին հանձնված պատմական փաստաթուղթ է:

Մամուլի բաժինը՝ թվով 350 թերթ եւ ամսագիր, իր մեջ ամփոփում է Ֆ. Դովլաթյանի մասին զանազան առիթներով գրված հոդվածները, ելույթները, հարցազրույցները եւ նրա ֆիլմերի մասին գրախոսականները:

Ստացված նյութերում քիչ չեն Թեքեյան մշակութային միության եւ Գերագույն խորհրդի պատգամավորության մասին պատմող փաստաթղթերն ու գրագրությունները, որոնք ռեժիսորի ակտիվ հասարակական գործունեության եւ իրեն՝ ժողովրդի հոգսերին նվիրաբերելու նրա պատրաստակամության վկայությունն են:

Կինոարվեստի բաժինը թանգարանի մյուս բաժինների հետ կատարում է իր առաքելություններից ամենակարեւորը՝ թանգարանում հավաքել եւ ժողովրդի սեփականությունը դարձնել մեր հոգեւոր գանձերը:

ՕՖԵԼՅԱ ԱՅՎԱԶՅԱՆ

Վիրահայ բանաստեղծի վիրավոր սրտի երգը

Կարդացի եւ հաղորդվեցի վիրահայ բանաստեղծի էությանը, վայելեցի նրա բարի ներկայությունը: Ինչ որ գրած է այս գրքում, ինքն է՝ Միքայելը, կյանքն է նրա, ճակատագիրն է, կենսագրությունն է, ընթացքն է նրա մտքի, զգացման եւ հոգու: Այս ամենի ուղեկիցը երգն է, վիրավոր սրտի ճիչը: Վիրավորը սիրտն է, որ վանդակ ընկած թռչնի նման թպրտում է: Իմ երգը թռչում է անսահման սահմաններով: Սիրտը մնում է, երգը գնում: Ո՞ւր է գնում երգը: Սրտից ելնում եւ դարձյալ սիրտ է մտնում երգը: Միքայել բանաստեղծի սիրտը երգի աղբյուր է, որի ակունքը վերքն է, այս աշխարհի ու այս աշխարհի մարդու վերքը. Որքան ավելանում են վերքերը, այնքան զորանում են բանաստեղծն ու բանաստեղծությունը: Աշխարհի չարն ու բարին, անջուր անապատներն իր ավազներով, անհանգիստ ծովերն ու լեռնային գետերը, ամենայն մանկությունն ու մարդու խաբեությունները գալիս-անցնում են տառապյալ սրտի միջով: Սիրտը որպես մարմնի կենաց «արտադրամաս», ընդունում է վերքերը, մեռնում, զգում, մշակում է եւ ապա ազատ արձակում երգի կյանքով: Երգը դառնում է ոչ միայն սրտերի կարոտ, այլեւ մարդկային կյանքերի փրկության միջոց:

Հայրենիքից մարմնով անջատված երգով միանում է. «Ծաղկունքի բույրով, արեւով, երգով, /Որ երբ ես հեռվից իմ սուրբ գիրկը գամ, /Զգամ մայրագութ գորովանքը իմ: Սիրտս այլ հողում հանգիստ չի առնի... /Քո տաք գրկի մեջ սիրտս չի մրսի»: Հարցերի հարցը, սակայն, մեկն է. «Այն ո՞վ հորինեց ազգը մասնատել»: Պատասխանը մնում է անհայտի մեջ: Հետեւանքները ցավալի են. «Օտարությունն է սառնասիրտ նեղել»: «...Թերեւս ողջ կյանքս սվերում անգամ»: Խնդիրը ոչ Ամերիկան է, ոչ Ֆրանսիան, ոչ Վրաստանը եւ ոչ էլ մեկ այլ երկիր: Խնդիրը հայրենիքից հեռու գտնվելն է. «Ինձ ուրիշ դրախտ պետք չէ, /Հայրենիք, իմ ցավը տանեմ, /Թե ապրեմ, իմ գրկում ապրեմ»: Մեկ այլ սպեղանի էլ կա. «Թե մայրերը չլինեին, /Կհառաչեր սիրտն աշխարհի»:

Բանաստեղծ-պանդուխտը երկրային ճամփաներից հոգնած, վիրավոր, տկարացած սրտի երգ-զորավորով գնում է դեպի իր Տերը. «Դառնամ Աստծուն, խոսք ասեմ սրտի... Իմ սիրո ծառը պտուղներ տվեց, /Ես էլ ծերացա»: Միքայելը մի վերջին վերերկրային խնդրանք ունի. «Ճախրելիս թե որ ինձ մեկը խոցի, /Ցավիս ճիչը թող վերեւից լսեն»:

Ահա այսպիսին Միքայել Ախսյանի «Հոգու արցունք» գրքի բերած ուրախությունից գիրք, որ իր հոգեւոր կառույցով, ասացի, նույն ինքը հեղինակն է:

ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ՀՈՎՆԱԹԱՆ

www.azg.am

ԷՆ ԱՐԲՈՐ

Ատոմ Էգոյանը Միչիգան համալսարանում

Էն Արբորի Միչիգան համալսարանում «Բանաստեղծական մոտեցման իրավունքն ու պատմության մարմնավորումը» թեմայի շուրջ դասախոսությամբ հոկտեմբերի 6-ին հանդես է գալու կանադահայ կինոռեժիսոր Ատոմ Էգոյանը, հաղորդում է այդ առթիվ վերոհիշյալ համալսարանից էլ. փոստով ստացված տեղեկատվությունը:

Տորոնտո համալսարանի միջազգային հարաբերությունների բաժինն ավարտած անվանի կինոգործչի առաջին գործերը եղել են 1985 թ. «Նոր մթնշաղի գոտին» եւ «Ալֆրեդ Հիչքոքը ներկայացնում է» ֆիլմերի համար դրվագների նկարահանումները, որոնցից հետո սկսվել է նրա հաղթարշավը:

Դասախոսությունից առաջ նույն համալսարանի բնական գիտությունների դահլիճում հոկտեմբերի 4-ին կայանալու է ռեժիսորի «Արարատ» ֆիլմի ցուցադրումը: Համալսարանում գործող հայ ուսանողների մշակութային ընկերակցությունը կոչ է արել բոլորին ներկա գտնվել ցուցադրմանը:

Հ. Ծ.

«ԱԶԳԻՆ»՝ ՀՅՈՒՐ

Արյան կանչով

Կարճ ժամանակով Հայաստան էր եկել Բեյրութի «Զարթոնք» թերթի գլխավոր խմբագրի օգնական, արվեստի ու մարզական բաժնի խմբագիր Գրիգոր Տեկիրմենջյանը: Այս այցն ավելի շատ աշխատանքային կարելի էր համարել, որովհետեւ Գրիգորը հարցազրույցներ արեց մեր մշակույթի ճանաչված մարդկանց՝ Սոս Սարգսյանի, Վարդուհի Վարդերեսյանի, Պերճ Զեյթունցյանի, Երվանդ Ղազանչյանի, Զուլում Գրիգորյանի, Վլադիմիր Մսրյանի, Գուժ Մանուկյանի հետ: Կարճ ժամանակ անց սփյուռքում լավ հայտնի եւ հեղինակավոր «Զարթոնք» թերթում կկարդանք Գրիգոր Տեկիրմենջյանի հարցազրույցները: Համոզված ենք, որ դրանք հետաքրքրական նյութեր կլինեն, որովհետեւ ինքը՝ Գրիգորը, իսկապես մշակույթի մարդ է:

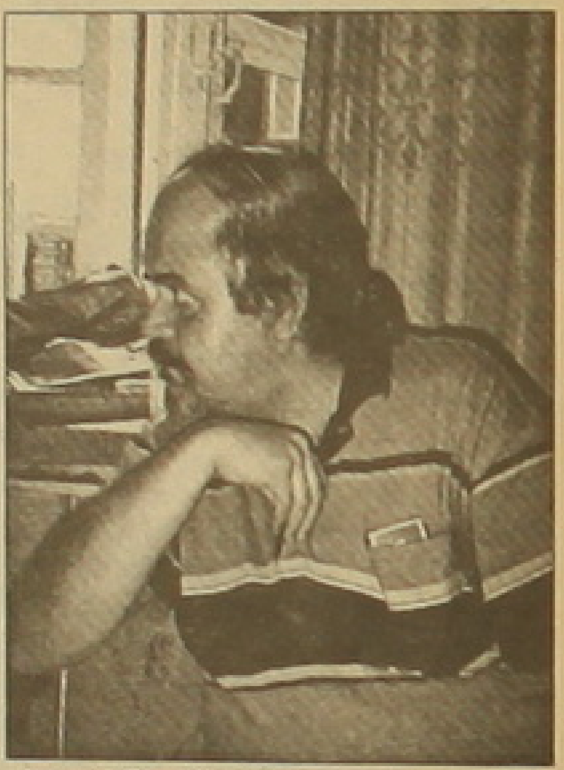

25 տարուց ավելի նա թղթակցում է «Զարթոնք» թերթին, իսկ ահա արդեն 8 տարի վարում է արվեստի եւ մարզական բաժինները: Ուստի հետաքրքրական էր իմանալ նրա կարծիքը մեր այսօրվա մշակութային վիճակի մասին:

– Պետք է ասեմ, որ մշակութային կյանքում նահանջը նկատելի է, հատկապես մայր հայրենիքում,– մեր զրույցի ժամանակ ասաց Գրիգորը:– Սակայն նաեւ համոզված եմ, որ այն ժամանակավոր բնույթ ունի, քանզի հայ մարդն առանց մշակույթի երբեք չի ապրել: Հեղափոխական, անցումային խառը ժամանակներ են: Ամեն ինչ ժամանակի ընթացքում կզուլալվի, արժեքավորն ու մնայունն իր հունը կգտնի:

Գրիգոր Տեկիրմենջյանն արդեն 34 տարի անդամակցում է Հայ երիտասարդաց ընկերության Բեյրութի «Վահրամ Փափազյան» թատերախմբին՝ որպես բեմադրիչ եւ որպես դերասան: Բեմադրել է «Զորեքշաբթի գիշերը», «Կիները բնավ սուտ չեն խոսիր», «Քաջ Նազար», «Քեֆ անողին քեֆ չի պակսիլ», «Օլիվեր Թվիստ» պիեսները: Այս թատերախմբի կազմում Գրիգորը 1972 թ. առաջին անգամ հյուրախաղերի է մեկնել Սիրիա, Հորդանան, Կիպրոս, Ֆրանսիա, Անգլիա, եղել է Հայաստանում: Իսկ որպես դերասան մասնակցել է Համազգայինի Գասպար Իփեկյանի թատերախմբին, եղել է Պերճ Ֆազլյանի, Գրիգոր Սաթամյանի, Վարուժան Խտշյանի կողքին, աշխատել է հայրենաբնակ բեմադրիչ Արտաշես Հովհաննիսյանի հետ:

1985 թ. Թեքեյան մշակութային միության Բեյրութի մասնաճյուղում հիմնադրել է թատերախումբ, եղել գեղարվեստական ղեկավարը: 40 երեխաներ ունեցող այս թատերախումբը Գրիգոր Տեկիրմենջյանի ղեկավարությամբ իրականացրել է «Երաժշտության ձայները», «Թագավորն ու ես», «Իմ չքնաղ լեդի», «Անի» պիեսների բեմադրությունները (ինչպես բեմադրությունների, այնպես էլ օտարալեզու պիեսների թարգմանությունների հեղինակն ինքը՝ Գրիգորն է):

Սփյուռքում գտնվող մեր շատ ու շատ արվեստագետների նման Գրիգոր Տեկիրմենջյանն աշխատել է առանց ակնկալիքի, պարզապես արյան կանչով: Եվ շնորհակալ լինենք իրեն, որ այսօր էլ շարունակում է աշխատել նվիրվածությամբ:

ՍԵՐԳԵՅ ԳԱԼՈՅԱՆ

Մշակույթի տների ու գրադարանների զարգացումը չի համակարգվում

Մայրաքաղաքում գործող մշակույթի տների ու երաժշտական դպրոցների թիվը հասնում է 2 տասնյակի: Դրանցից 12-ը քաղաքապետարանի ենթակայության տակ են, մնացած 8-ը համայնքային ու նախարարական պատկանելություն ունեն: Այդ կառույցներից յուրաքանչյուրն իր վերմակի չափով եւ այս օջախների կարեւորության սեփական նկատառումներով է կազմակերպում ու ծրագրում դրանց զարգացման ծրագրերը:

Արդյունքում դրանք գոյատեւում են մեկը մեկից տարբեր, չհամակարգված հարաբերություններով, ինչը մշակույթի տների ու երաժշտական դպրոցների աննախանձելի վիճակի անմիջական պատճառներից է:

Նրանց բախտակից են նաեւ գրադարանները: Դրանցից միայն Ավ. Իսահակյանի անվան գրադարանն է իր մասնաճյուղերով քաղաքապետարանի ենթակայության տակ, մյուսները տրվել են տեղական ինքնակառավարման մարմիններին: Սակայն գրադարանները ժամանակակից պահանջներին համապատասխանեցնելու, այլ բառով ասած՝ կոմպյուտերիզացնելու համար որոշակի քայլեր են նախատեսվում: Ինչպես տեղեկացրեց քաղաքապետարանի աշխատակազմի մշակույթի, երիտասարդության եւ սպորտի հարցերի վարչության պետ Արման Սահակյանը, միայն Ավ. Իսահակյանի անվան գրադարանի նորացման համար կծախսվի 100 հազար դոլար: Վերջին շրջանում գրադարաններ հաճախողների հոսքն աննախադեպ ավելացել է: Արման Սահակյանը հավաստեց, որ գրադարանների ճակատագիրը վտանգի չենթարկելու համար դրանցից որեւէ մեկի սեփականաշնորհում առաջիկայում չի նախատեսվում:

Կ. Գ.

ԱԶԳ Մարզական

ԵՎՐՈՊԱՅԻ ԹԻՄԱՅԻՆ ԱՌԱՋՆՈՒԹՅՈՒՆ

Շախմատիստները սկսեցին մրցավեճը

Հունաստանի Կրետե կղզում մեկնարկել է շախմատի եվրոպայի թիմային առաջնությունը: Ուժեղագույնի կոչման համար մրցավեճի են բռնվել տղամարդկանց 45 եւ կանանց 13 թիմեր: Մրցաշարը կանցկացվի շվեյցարական մրցակարգով, 7 տուրով: Մրցանակակիրները հայտնի կդառնան հոկտեմբերի 4-ին: Անշուշտ, մրցաշարին մեծ շուք ու հետաքրքրություն է հաղորդում շախմատի աշխարհի 13-րդ չեմպիոն Գարրի Կասպարովի մասնակցությունը: Նա ընդգրկված է Ռուսաստանի «Լադյա-Կազան-1000» թիմում: Նրա խաղընկերներն են Սմիրինը, Բոլոգանը, Խառլովը, Տիմոֆեեւը, Հասանգասինը, Իլյինը: Ինչ խոսք, Կասպարովի ներկայությունը զգալիորեն ուժեղացրել է թիմի կազմը եւ ռուսաստանյան ակումբը համարվում է հաղթողի հիմնական հավակնորդներից մեկը: Ճիշտ է, ըստ միջին վարկանիշի, «Լադյա-Կազան-1000»-ն ամենաբարձր վարկանիշ ունեցող թիմը չէ: Ռուսական չորս թիմերի մեջ կազանցիներն իրենց վարկանիշով զիջում են «Նորիլսկի նիկելին»: Վերջինիս կազմում բացառապես ռուսաստանցի շախմատիստներ են (Դրեեւ, Մալախով, Օնիշչուկ, Զվյագինցեւ, Ռուստեմով, Դոլմատով, Նաեր, Գալկին): Իսկ ահա մյուս թիմերում բազմաթիվ են օրինակները, երբ տեղացի շախմատիստների հետ ընդգրկված են նաեւ արտասահմանցիներ:

Եթե նկատի առնենք վարկանիշը, ապա գլխավոր մրցակիցը չեմպիոնի կոչման համար ֆրանսիական ՆԱՕ թիմն է: Այստեղ խաղում են 2700-ից ավելի վարկանիշ ունեցող շախմատիստներ՝ Գրիշչուկը (2732), Սվիդլերը (2723) եւ Ադամսը (2719): Բոսնիայի կազմում խաղում են էլիտար շախմատիստներ Շիրովը (2732), Բարեեւը (2721):

Անկասկած, հայ մարզասերներին առաջին հերթին կհետաքրքրեն Վլադիմիր Հակոբյանի եւ Սերգեյ Մովսիսյանի ելույթները: Վլադիմիրը հանդես է գալիս Մակեդոնիայի թիմում, իսկ Մովսիսյանը գլխավորում է իր հարազատ Սլովակիայի թիմը: Ի դեպ, առաջին տուրում Մակեդոնիայի թիմը 6-0 հաշվով պարտության է մատնել Հունաստանի ներկայացուցիչներին: Հակոբյանն առաջին խաղասեղանի վրա հաղթել է Թեռմիադանոսին: Սլովակիայի «Կորտորա Մարտինը» 5,5-0,5 հաշվով առավելության է հասել նորվեգական թիմի նկատմամբ: Մովսիսյանը 2-րդ խաղասեղանի վրա հաղթել է Օստենսանդին:

6-0 հաշվով «Լադյա-Կազան-1000»-ը պարտության մատնեց բելառուսական թիմին: Հաղթանակներ տոնեցին Կասպարովը, Բոլոգանը, Ռուբլեւսկին, Խառլովը, Տիմոֆեեւը, Հասանգասինը: Նույնպիսի խոշոր հաշվով Տոմսկի թիմը պարտության մատնեց ֆիններին, բոսնիացիները՝ ավստրիացիներին, լեհերը՝ իսրայելցիներին: Սանկտ Պետերբուրգի շախմատիստները հաղթեցին բելառուսական մեկ այլ թիմի: Բոլոր վեց պարտիաներում էլ ֆրանսիական թիմի շախմատիստները հաղթեցին ավստրիական թիմի ներկայացուցիչներին:

Կանանց մրցաշարում բոլորից հաջող մեկնարկեց «Ինտերնետ Պոդգորիցան»՝ 4-0 հաշվով հաղթելով Սանկտ Պետերբուրգի թիմին: Իրենց հաշվին հաղթական միավորներ գրանցեցին Մատվեեւան, Կոստենյուկը, Չելյուսկինան եւ Բենդերաը:

«Փյունիկի» առավելությունը բացահայտ էր

Ֆուտբոլի Հայաստանի առաջնության 18-րդ տուրը սկսվեց «Փյունիկի» եւ «Կոտայքի» մրցախաղով: «Կոտայքը», որի կազմը զգալի փոփոխության է ենթարկվել (թիմից հեռացել են մի խումբ փորձառու ֆուտբոլիստներ), այդպես էլ չկարողացավ լրջորեն դիմադրել չեմպիոնին: Եթե առաջին խաղակեսում «Կոտայքի» երիտասարդ ֆուտբոլիստներն ինչ-որ չափով դիմագրավում էին «Փյունիկին», ապա ընդմիջումից հետո թիմում խաղային օղակների միջեւ կապերը լրիվ խզվեցին, պաշտպանությունը ճեղքվածք տվեց: Արդյունքում «Փյունիկը» հաղթեց 7-1 հաշվով: Այդ խաղում «Փյունիկի» կազմում արդյունավետությամբ աչքի ընկավ նախկին արարատցի Գալուստ Պետրոսյանը: Նա 4 անգամ գրավեց մրցակցի դարպասը: Գալուստը վերջին 3 խաղում խփել է 8 գոլ: Դիպուկ հարվածներով մեկական անգամ «Կոտայքի» դարպասը գրավեցին նաեւ Արթուր Մկրտչյանը, Զեչինուն (11 մ հարվածով) եւ Մամադու Դիավարան:

Հավակնորդների թիվը կրճատվեց

ԱՄՆ-ում անցկացվող ֆուտբոլի աշխարհի կանանց առաջնությունում հայտնի դարձան քառորդ եզրափակչի բոլոր մասնակիցները: «B» խմբում վստահ հանդես եկան Բրազիլիայի ֆուտբոլիստուհիները: Առաջին երկու տուրերում համոզիչ հաղթանակներ տոնելով, բրազիլուհիներն ավարտական խաղը Ֆրանսիայի հավաքականի հետ ավարտեցին ոչ-ոքի (1-1) արդյունքով: Նույն խմբում հանդես եկող Նորվեգիայի ընտրանին 7-1 հաշվով պարզապես ջախջախեց Կորեայի ֆուտբոլիստուհիներին եւ նույնպես իրավունք ստացավ շարունակելու պայքարը:

«C» խմբում ժամկետից շուտ ուղեգիրը նվաճած Գերմանիայի ընտրանին 3-րդ խաղում էլ վստահ հաղթանակ տոնեց՝ 6-1 հաշվով պարտության մատնելով արգենտինուհիներին: Կանադացիներն էլ կշարունակեն պայքարը՝ հաղթելով ճապոնուհիներին (3-1):

Վերջին տուրում Ռուսաստանի հավաքականը 0-1 հաշվով զիջեց Չինաստանի ֆուտբոլիստուհիներին, իսկ Գանայի հավաքականը 2-1 հաշվով հաղթեց Ավստրալիայի ընտրանուն: Պայքարը կշարունակեն ռուսներն ու չին ֆուտբոլիստուհիները: «A» խմբում շվեդները 3-0 հաշվով հաղթեցին նիգերիացիներին եւ մտան հաջորդ փուլ: Ուղեգրերը ժամկետից շուտ նվաճած ամերիկուհիները նույն հաշվով պարտության մատնեցին Կորեայի ընտրանուն:

Հաջողությունն ուղեկցեց Միսկինային

Լայպցիգում ավարտված թենիսի միջազգային մրցաշարում գլխավոր մրցանակի համար մրցավեճի էին բռնվել ռուսաստանցի Անաստասիա Միսկինան եւ բելգիացի Ժյուստին Էնենը: Հանդիպումն ավարտվեց Միսկինայի հաղթանակով (3-6, 6-3, 6-3): Սակայն այդ հաղթանակը թույլ չտվեց Միսկինային ավելի բարձր տեղ զբաղեցնել թենիսիստուհիների դասակարգման ցուցակի լավագույն տասնյակում: Առաջին երկու հորիզոնականները զբաղեցնում են բելգիացի թենիսիստուհիներ Կիմ Կլայստերսը եւ Ժյուստին Էնենը: Հաջորդ տեղերում են Սերենա Ուիլյամսը, Լինդսեյ Դեւենպորտը, Ջենիֆեր Կապրիատին, Վինուս Ուիլյամսը, Ելենա Դեմենտեւան, Չանդա Ռուբինը եւ Անաստասիա Միսկինան:

Ռազմիկ Ավագյանը նարդու կրկնակի գավաթակիր

Ավարտվեց նարդու Հայաստանի գավաթի խաղարկությունը, որին մասնակցեցին հանրապետության մոտ 60 նարդիստներ: Կարճ խաղաձեւում բոլորին գերազանցեց եւ գավաթակիր դարձավ միջազգային մրցաշարերի մասնակից, երեւանցի Անդրանիկ Հարությունյանը: Երկրորդ տեղը գրավեց արտաշատցի Վարդան Պետրոսյանը, իսկ մրցանակային 3-րդ տեղում Հարություն Մարտիրոսյանն է:

Երկար խաղաձեւում ուժեղագույն ճանաչվեց մարզական լրագրող, **«Ազգ»** թերթի մարզական էջի նախկին պատասխանատու Ռազմիկ Ավագյանը: Ռազմիկը 2-րդ անգամ է դառնում հանրապետության գավաթակիր: Առաջին անգամ նա հաջողության էր հասել 2001 թ.: Անցյալ տարի նա երկար խաղաձեւից հանրապետության չեմպիոնի կոչմանն էր արժանացել: 2-րդ տեղը գրավեց արտաշատցի Գրիգոր Խաչատրյանը: Լավագույն եռյակը եզրափակեց Սիրաժ Ղամբարյանը:

Հայաստանի այս տարվա առաջնությունը կանցկացվի դեկտեմբերին: Մինչ այդ, հոկտեմբերին մեր մի խումբ ուժեղագույն նարդիստներ Թբիլիսիում կմասնակցեն միջազգային մրցաշարի:

вклад **Ширакаци**
Сила красоты

- **6 месяцев - 9,5% годовых**
- от **1000** до **10000 USD** или **EURO**
- досрочное изьятие - **до 30 дней - 2,5%, после 30 дней - 3% годовых**
- при сумме от **10000** до **50000 USD** или **EURO - 10% годовых**

вклад **Маштоц**
Величие любви

- **12 месяцев - 10,5% годовых**
- от **1000** до **10000 USD** или **EURO**
- **ежемесячная** капитализация или выплата процентов
- досрочное изьятие - **до 30 дней - 2,5%, после 30 дней - 3% годовых**
- при сумме от **10000** до **50000 USD** или **EURO - 11% годовых**

СТАНДАРТНЫЕ ВКЛАДЫ В ДРАМАХ И ВАЛЮТЕ

Срок вклада	Выплата процентов	AMD	USD, EURO	
			До 10.000	От 10.001 до 100,000
до востребования		3	2,5	
31 - 90 дней	в конце срока	8,5	7	7,5
	ежемесячно	8	6,5	7
91 - 182 дня	в конце срока	9	8	8,5
	ежемесячно	8	7	7,5
183 - 364 дня	в конце срока	10	9	9,5
	ежемесячно	9	8	8,5
365 дней и более	в конце срока	11	10	10,5
	ежемесячно	10	9	9,5

Вклады превышающие 50 млн. AMD или 100 тыс. USD, EURO - по индивидуальным ставкам.
Минимальная сумма срочных депозитов
- 50.000 AMD
- 100 USD, EURO

ЮНИБАНК | 53 98 70
www.unibank.am

АДРЕСА ФИЛИАЛОВ ЗАО "ЮНИБАНК"

- Центральный офис
г. Ереван, ул. Амиряна 12
тел: (3741) **539870**, **539871**, **534474**
e-mail: unibank@unibank.am

- Филиалы в г. Ереване:

Филиал "КЕНТРОН"
ул. Абовяна 26
тел: (3741) **542431**

Филиал "КОМИТАС"
ул. Комитаса 15/2
тел: (3741) **261838**

- Филиалы в Армении:

Филиал "ВАНАДЗОР"
г. Ванадзор, ул. Тигран Мец 53
тел: (37451) **40872**

Филиал "ГЮМРИ"
г. Гюмри, ул. Ахтанаки 1
тел: (37441) **33055**

ՄԻԱՑԵՔ ՄԵԶ

ՇԻՐԱԿԻ ՄԱՐԶՈՒՄ

Օր	Համայնք	Միջոցառման անվանում	Ժամ
02.10.03	Գյումրի,«ԱՆԻ» կազմակերպություն Ջիվանի 66 դահլիճում	«ԱՆԻ», հաշմանդամ երեխաների ցերեկույթ: Հանդես	14.00
02.10.03.	Գյումրի, Անի թաղամաս, «Պողոսյան Պուրակ» մեկ ժամանոց համերգային ծրագիր OZON-ից	«Ի՞նչ, որտե՞ղ, ե՞րբ»: Ինտելեկտուալ խաղեր	16.00
02.10.03.	Գյումրի, քաղաքացիական հասարակության դպրոց	«ԲԱՑ ԴՌՆԵՐԻ ՕՐ»: ՀԿ կազմակերպության շնորհանդես, հանդիպում ՀԿ-ների հետ	13.00
02.10.03.	Գյումրի, ՍՊԱԾ	«Սեյսմիկ պաշտպանությունը եւ դրա կազմակերպումը»: Դասախոսություն երկրաշարժերի վերաբերյալ	-
02.10.03.	Գյումրի, «ՀԱՎԱՏ» ՀԿ Շահումյան 188ա, 29	«ԱՐՎԵՍՏԻ ՈՒԺԸ»: Հաշմանդամների ձեռագործ աշխատանքների ցուցահանդես	14.00-16.00
02.10.03.	Գյումրի, ծերանոց	Հագուստի բաժանում եւ համերգ: Ծերերի տուն-ինտերնատի տարեցներին հագուստի տրամադրում համերգային մասով	11.00
03.10.03.	Գյումրի, տեխնիկական գրադարան	«ԹՐԱՖԻԿԻՆԳ-ՄԱՐԴԿԱՆՑ ԱՌԵՎՏՈՒՐ», դասախոսություն, ֆիլմի դիտում	15.00
03.10.03.	Գյումրի, մանածյուղի գրասենյակ, Սեւյան 49	«ԿԵՐԱՄԻԿԱ-2003»: Ցուցահանդես	10.00-15.00
03.10.03.	Գյումրի, ծերերի տուն-ինտերնատ, Երեւանյան խճուղի	«ՈՍԿԵ ԱՇՈՒՆ»: Համերգային ծրագիր	15.00
03.10.03.	Գյումրի	Մասսայական երգի ուսուցում: «Բինգոյլ»-խումբ՝ Ավ. Իսահակյանի	

Մանրամասն տեղեկությունների համար դիմեք
ՀՀ, Գյումրի, Շիրակացու 68, գիտատեխնիկական գրադարան, 2-րդ հարկ, սենյակ 25.Հեռ. (041) 2-41-02
Հայաստան, Երեւան, Ալեք Մանուկյան 9, 5-րդ հարկ, 507 սենյակ, Հեռ. (01) 51-20-23

ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿ

Դրամավարկային տեղեկատու

Սեպտեմբերի 19-25-ն ընկած ժամանակահատվածում դրամավարկային ցուցանիշները հետեւյալն էին.

Դրամական բազա, դրամական զանգված

Փողի բազան նվազել է 1 մլրդ 32 մլն դրամով եւ սեպտեմբերի 25-ին կազմել 105 մլրդ 260 մլն դրամ: Զուտ արտաքին ակտիվները (առանց սեփականաշնորհման միջոցների) աճել են 2 մլրդ 521 մլն դրամով, իսկ զուտ ներքին ակտիվները նվազել են 3 մլրդ 553 մլն դրամով:

Սեպտեմբերի 12-19-ն ընկած ժամանակահատվածում փողի զանգվածը նվազել է 3 մլրդ 964 մլն դրամով եւ սեպտեմբերի 19-ին կազմել 211 մլրդ 862 մլն դրամ (ընդգրկված են 20 բանկերի ցուցանիշները): Շրջանառության մեջ կանխիկ դրամը նախորդ շաբաթվա համեմատ նվազել է 3 մլրդ 87 մլն դրամով եւ կազմել 83 մլրդ 647 մլն դրամ: Դրամով ցպահանջ ավանդները նվազել են 327 մլն դրամով եւ կազմել 25 մլրդ 595 մլն դրամ: Ժամկետային, խնայողական եւ արտարժութային ավանդները նվազել են 550 մլն դրամով եւ կազմել 102 մլրդ 620 մլն դրամ: Արտարժույթով ավանդները նվազել են 653 մլն դրամով եւ կազմել 89 մլրդ 352 մլն դրամին համարժեք արտարժույթ: Ընդ որում, արտարժութային ցպահանջ ավանդները կազմել են 42 մլրդ 911 մլն դրամ (նախորդ շաբաթվա համեմատ նվազել են 496 մլն դրամով), ժամկետայինները՝ 46 մլրդ 441 մլն դրամ (նվազումը՝ 157 մլն դրամ):

Ֆինանսական շուկա

Սեպտեմբերի 19-25-ն ընկած ժամանակահատվածում տեղաբաշխվել են 1 մլրդ 500 մլն դրամի 36-ամսյա ՊՊ՝ 13.7950 տոկոս տարեկան եկամտաբերությամբ, եւ 600 մլն դրամի 48-շաբաթյա ՊՊ՝ 10.4783 տոկոս տարեկան եկամտաբերությամբ: Մարվել է 500 մլն դրամի 45-շաբաթյա ՊՊ՝ 14.8942 տոկոս տարեկան եկամտաբերությամբ:

Կնքվել են 821 մլն 733 հազ 47 դրամի հակադարձ ռեպո-համաձայնագրեր՝ տարեկան 9 տոկոս տոկոսադրույքով:

Նշված ժամանակահատվածում ԿԲ-ը ներգրավել է 600 մլն դրամի ավանդ՝ տարեկան 5 տոկոս տոկոսադրույքով եւ մարել 510 մլն դրամի ավանդ՝ տարեկան 5 տոկոս տոկոսադրույքով:

Արտարժույթի շուկա

Սեպտեմբերի 19-25-ն ընկած ժամանակահատվածում ԱՄՆ դոլարի նկատմամբ դրամն արժեզրկվել է 0.22 տոկոսով՝ 569.70 դրամից հասնելով 570.95 դրամի:

Նշված ժամանակահատվածում արժութային շուկայում իրականացվել են շուրջ 33,322 հազ ԱՄՆ դոլարի առք ու վաճառքի գործարքներ, որոնց միջին կշռված փոխարժեքը կազմել է 571.75 դրամ:

ՀՀ ԿԲ մամուլի ծառայություն

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՄԵՐԻԿՅԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԸ ՄՐՑՈՒԹԱՅԻՆ ԿԱՐԳՈՎ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ Է ՀՐԱՎԻՐՈՒՄ՝

Հասարակայնության հետ կապերի կոորդինատորի

Թեկնածուն պետք է ունենա համապատասխան մասնագիտական բարձրագույն կրթություն, հայերեն, անգլերեն եւ ռուսերեն հոդվածներ գրելու գերազանց կարողություն, մեկից երկու տարվա համապատասխան աշխատանքային փորձ: Հաղորդակցման եւ կազմակերպչական բարձր ունակությունները, ինչպես նաեւ համակարգչի տիրապետումը պարտադիր են:

Մագիստրոսի կոչումը լրագրության, հասարակական կառավարման ոլորտում, ինչպես նաեւ լրագրողի փորձառությունը ցանկալի են:

Պահանջվող փաստաթղթերն են՝ կրթության վկայական, ինքնակենսագրական տեղեկություններ (resume) եւ երկու մասնագիտական երաշխավորագիր: Աշխատանքը կսկսվի 2004 թ. հունվարի 15-ին:

Դիմել ՀԱՀ-ի կադրերի բաժին, մինչեւ ս. թ. հոկտեմբերի 6-ը, ժ. 17.45-ը Մարշալ Բաղրամյան 40 պող., 50 ա սենյակ հասցեով:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարությունը, Երեւանի քաղաքապետարանը, ՀՀ Առեւտրաարդյունաբերական պալատը եւ «Ագրոբիզնեսի Զարգացման Կենտրոն» ՓԲԸ-ն 2003 թ. հոկտեմբերի 20-23-ը ՀՀ կառավարության նիստերի մեծ դահլիճում (ք. Երեւան, Մ. Ադամյանի փողոց 1) կազմակերպում են

«ԱՐՄՊՐՈԴԷՔՍՊՈ - 2003»

Երրորդ միջազգային ցուցահանդեսը,

որտեղ կցուցադրվեն Հայաստանի Հանրապետության սննդի արդյունաբերության լավագույն արտադրատեսակները: Ցուցահանդեսին կմասնակցեն արտադրական ձեռնարկություններ, արտասահմանյան եւ տեղական առեւտրական եւ գովազդային կազմակերպություններ, զանգվածային լրատվական միջոցներ: Ցուցահանդեսին հրավիրում ենք մասնակցելու բոլոր շահագրգիռ կազմակերպություններին:

Մանրամասն տեղեկությունների համար դիմել «Ագրոբիզնեսի զարգացման կենտրոն»: Հեռախոսներ՝ 277-647, 277-621: Ցուցահանդեսի հանդիսավոր բացման արարողությունը կկայանա հոկտեմբերի 20-ին, ժամը 12:00-ին:

ՀՀ Կենտրոնական բանկը 30.09.2003 թ. ժ. 9:00-ից սահմանում է արտարժույթի հետեւյալ հաշվարկային փոխարժեքները ու գնման եւ վաճառքի հետեւյալ գները

ISO-ի կոդը	Միավոր	Արտարժույթ	Հաշվարկային փոխարժեք	Գնում	Վաճառք
USD	1	ԱՄՆ դոլար	570.13	564.40	575.80
EUR	1	եվրո	650.69	646.80	654.60
RUR	1	ռուս. ռուբլի	18.62	17.50	19.70

IOM International Organization for Migration
ՄՄԿ Միգրացիայի միջազգային կազմակերպություն

ԿԱՆԱԴԱՅԻ ՈՉ-ՆԵՐԳԱՂԹԱՅԻՆ ՎԻԶԱՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄՈՂ՝ ՀՀ ԲՆԱԿԻՉՆԵՐԻՆ ՄԱՏՈՒՑՎՈՂ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Մոսկվայում Կանադայի դեսպանությունը համաձայնագիր է կնքել Միգրացիայի միջազգային կազմակերպության (ՄՄԿ) երեւանյան գրասենյակի հետ, բարելավելու Մոսկվայում Կանադայի դեսպանություն վիզայի համար դիմող ՀՀ բնակիչների սպասարկումը: Ծառայությունները կներառեն. կանադական վիզայի լրացված դիմում-հարցաթերթիկների եւ սակագներով նախատեսված վճարումների ընդունում, Մոսկվայում Կանադայի դեսպանության հետ հաղորդակցում եւ փաստաթղթերի, վճարումների ու անձնագրերի փոստային առաքում, դիմողին Կանադայի դեսպանության որոշման մասին տեղեկացում (դիմումի մերժում, վիզայի տրամադրում կամ Կանադայի դեսպանություն հարցազրույցի համար ներկայանալու պահանջ): ՄՄԿ երեւանյան գրասենյակը կօժանդակի փաստաթղթերի փաթեթի պատրաստման հարցում եւ կպահովի փաթեթի ամբողջական լինելը նախքան առաքումը: ՄՄԿ վիզային ծառայություններից օգտվելը կամավոր է. ՀՀ բնակիչները կարող են նաեւ անձամբ կամ այլ լիազորված ֆիզիկական/իրավաբանական անձանց միջոցով դիմել Մոսկվայում Կանադայի դեսպանություն:

ՄՄԿ-ի մատուցված ծառայությունները կլինեն վճարովի: ՄՄԿ-ի ծառայությունների դիմաց գանձումները կլինեն առանձին եւ ի հավելումն կանադական վիզաների սակագների: ՄՄԿ երեւանյան գրասենյակը որեւէ առնչություն չի ունենալու վիզայի տրամադրման կամ մերժման մասին Կանադայի դեսպանության որոշումների հետ: Անհատական վիզային դիմումների մասին որոշումների վերաբերյալ բոլոր հարցումները պետք է ուղղվեն անմիջապես Մոսկվայում Կանադայի դեսպանությանը:

ՄՄԿ ծառայությունները մատուցվում են հետեւյալ հասցեով.

ՄՄԿ երեւանյան գրասենյակ
Հայաստան, Երեւան 375010,
Կառլ Լիբկնեխտի փ. 14, ՄԱԿ-ի շենք
Հեռ. (3741) 54 33 75
Ֆաքս (3741) 54 33 65 ներքին համար.108
էլեկտրոնային փոստի հասցե՝ msolakhyan@iom.am

ՄՄԿ ծառայությունների եւ սակագների վերաբերյալ լրացուցիչ տեղեկություններ կարող եք ստանալ ՄՄԿ երեւանյան գրասենյակի ինտերնետային էջից.
http://www.iom.int/armenia

Հեռախոսազանգերի ընդունման ժամեր՝ 14:00-17:00-ը երկուշաբթի, երեքշաբթի, հինգշաբթի, ուրբաթ օրերին:

Այցելությունների ժամեր՝ 14:00-16:00-ը երկուշաբթի, երեքշաբթի, հինգշաբթի, ուրբաթ օրերին:

IOM International Organization for Migration
ՄՄԿ Միգրացիայի միջազգային կազմակերպություն

SERVICES TO THE RESIDENTS OF ARMENIA APPLYING FOR CANADIAN TEMPORARY RESIDENT VISAS

The Canadian Embassy in Moscow has concluded an agreement with the International Organization for Migration (IOM) office in Yerevan to improve the delivery of visa services to residents of Armenia applying for visas at the Canadian Embassy in Moscow. The services will consist of receipt of completed visa applications and Canadian visa fees, communication with and delivery to the Canadian Embassy in Moscow of applications, documents, fees and passports, delivery to the applicant of the Canadian Embassy decision (denial of application, request to appear at the Canadian Embassy for personal interview or visa issuance). IOM Yerevan will assist the applicants in the preparation of visa application packet and verify that the packet is complete before the delivery. Use of IOM visa services is optional - residents of Armenia are free to apply in person themselves at the Canadian Embassy in Moscow or to use other authorized third parties to make the application on their behalf.

IOM will charge IOM service fees for the services it provides to Canadian visa applicants. These fees will be separate from and in addition to the Canadian visa fees. The IOM office in Yerevan does not have any role in the decisions taken in visa applications filed with the Canadian Embassy in Moscow. All communications concerning decisions taken in individual visa applications should be made directly to the Canadian Embassy in Moscow.

IOM services are available at:

IOM Yerevan
14 Karl Liebknecht St.
U.N. Building
Yerevan, 375010 Armenia
Tel. (3741) 54 33 75
Fax (3741) 543 365 ext.108
E-mail **msolakhyan@iom.am**

More information including on IOM service fees is available at IOM Yerevan Web site: http://www.iom.int/armenia

Telephone calls hours: Monday, Tuesday, Thursday, Friday 14:00 to 17:00.
Visiting hours: Monday, Tuesday, Thursday, Friday 14:00 to 16:00.

«Գինդ» տպագրատուն, Երեւան, Բագրատունեաց 70ա Գրանցման թիւ 65. Պատուէր 69150. Տպաքանակը՝ 3000 Ստորագրուած է տպագրութեան՝ 29. 9. 2003 Գինը՝ 100 դրամ